

Uspješnost lokalnih akcijskih grupa u korištenju mjera ruralnog razvoja

Vinšćak, Anita

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Križevci college of agriculture / Visoko gospodarsko učilište u Križevcima**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:185:597019>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-05**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Križevci University of Applied Sciences](#)

REPUBLIKA HRVATSKA
VISOKO GOSPODARSKO UČILIŠTE U KRIŽEVCIMA

Anita Vinščak, bacc.ing.agr.

**USPJEŠNOST LOKALNIH AKCIJSKIH GRUPA U
KORIŠTENJU MJERA RURALNOG RAZVOJA**

Završni specijalistički diplomski stručni rad

Križevci, 2016.

REPUBLIKA HRVATSKA
VISOKO GOSPODARSKO UČILIŠTE U KRIŽEVCIMA

Specijalistički diplomski stručni studij
Menadžment u poljoprivredi

Anita Vinščak, bacc.ing.agr.

**USPJEŠNOST LOKALNIH AKCIJSKIH GRUPA U
KORIŠTENJU MJERA RURALNOG RAZVOJA**

Završni specijalistički diplomski stručni rad

Povjerenstvo za obranu završnog specijalističkog stručnog rada:

1. Dr.sc. Kristina Svržnjak, profesor visoke škole – mentor i član povjerenstva
2. Dr.sc. Sandra Kantar, viši predavač – član povjerenstva
3. Dušanka Gajdić, univ.spec.oec., viši predavač – član povjerenstva

Križevci, 2016.

PODACI O RADU

Završni specijalistički diplomski stručni rad izrađen je u Visokom gospodarskom učilištu u Križevcima pod mentorstvom dr. sc. Kristine Svržnjak.

Rad sadrži:

- 55 stranica
- 5 grafikona
- 4 tablice
- 1 sliku
- 20 navoda literature

SADRŽAJ

1.	UVOD.....	1
1.1.	Svrha i cilj istraživanja.....	2
1.2.	Hipoteza	2
2.	PREGLED LITERATURE.....	3
2.1.	LEADER program	3
2.2.	Lokalna akcijska grupa (LAG)	5
2.3.	Provedba LEADER programa u RH.....	6
2.4.	Mjera 202	8
2.5.	Mjera 19.....	10
3.	METODE ISTRAŽIVANJA.....	12
4.	REZULTATI ISTRAŽIVANJA	14
4.1.	LAG-ovi u Republici Hrvatskoj i njihov utjecaj na ruralna područja.....	14
4.2.	Populacijski trendovi LAG-ova u Republici Hrvatskoj	16
4.3.	Financiranje poljoprivrede u Republici Hrvatskoj	18
4.4.	Isplaćena sredstva Mjere 202 u dva ciklusa natječaja	23
4.5.	Rezultati anketnog upitnika	24
5.	ZAKLJUČAK.....	28
6.	LITERATURA	31
7.	PRILOZI.....	33

POPIS KRATICA

SAŽETAK

SUMMARY

ŽIVOTOPIS

1. UVOD

Instrument za pretpristupnu pomoć za ruralni razvoj (IPARD¹) je pretpristupni program Europske unije za razdoblje 2007. – 2013. Sastavni je dio Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA-e²) odnosno njegova V. komponenta Ruralni razvoj. Glavni cilj IPARD programa je unapređenje poljoprivrednog sektora uz pomoć konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda, a ima tri prioriteta:

- 1) Poboljšanje tržišne efikasnosti i provedbe EU standarda,
- 2) Razvoj ruralne ekonomije,
- 3) Pripremne aktivnosti za provedbu poljoprivredno – okolišnih mjera i LEADER³ programa.

Prethodno navedena tri cilja predstavljaju okosnicu hrvatske europske budućnosti, jer se kroz Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD⁴) provode mjere na gotovo identičan način tako da je IPARD bio prava prilika da se Republika Hrvatska (RH) pripremi na ponešto novi pristup financiranju poljoprivrede i ruralnog razvoja. Program ruralnog razvoja RH za razdoblje 2014. – 2020. vrijedan je oko 2.4 milijarde EUR-a, a Odlukom Vlade RH (NN 34/08) IPARD programom upravlja *Uprava za ruralni razvoj – Upravna direkcija IPARD programa*, a program provodi *Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR)*.

Za ovaj rad izuzetno je važan LEADER program koji predstavlja inicijativu Europske Zajednice za aktivaciju i provedbu ruralnog razvoja u ruralnim zajednicama kroz lokalna javno-privatna partnerstva, odnosno lokalne akcijske grupe. Namjera programa je pomoći ljudima, udrugama, poduzećima i ostalim potencijalnim čimbenicima u ruralnim područjima da razmotre potencijal svojeg područja te potaknu provedbu integriranih, kvalitetnih i originalnih strategija održivog razvoja. Važnost LEADER programa u kontekstu lokalne razvojne strategije prepoznata je diljem Europe, gdje postoji puno primjera koji pokazuju kako se lokalne razvojne strategije mogu razvijati pomoću LEADER financiranja te kako one mogu pozitivno utjecati na sveukupni gospodarski razvoj.

¹ Kratica od Instrument for Pre-Accession Assistance for Rural Development.

² Kratica od Instrument for Preaccession Assistance.

³ Kratica od Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale Rurale.

⁴ Kratica od Agricultural Fund for Rural Development.

Jedna od osnovnih karakteristika LEADER programa je stavljanje naglaska na lokalno stanovništvo koje se oduvijek smatralo glavnim čimbenikom ruralnih područja. Posebnost LEADER projekata čini bliska suradnja i povezanost s ljudima koji žive u ruralnim područjima, vjera u njihove sposobnosti za otkrivanje onoga što najbolje odgovara njihovom okolišu, kulturi, radnim tradicijama i vještinama. Povezivanje na lokalnoj razini spaja ljude kako bi lakše razmjenjivali svoja iskustva i znanja, informirali se i promovirali aktivnosti ruralnog razvoja, pronalazili projektne partnere te stvarali osjećaj pripadnosti jednoj većoj cjelini kao što je lokalna akcijska grupa.

1.1. Svrha i cilj istraživanja

Osnovni cilj rada je prikazati kolika je uspješnost i važnost LAG-ova u korištenju mjera ruralnog razvoja, naročito u korištenju sredstava IPARD programa kroz mjeru 202 i to prema regijama sjeverni Jadran, Dalmacija, gorska Hrvatska, sjeverna Hrvatska, središnja Hrvatska i Slavonija.

U radu će se prikazati vremenski interval osnivanja LAG-ova u RH te svrha LAG-ova u ruralnom razvoju. Također, u radu će se obrađivati utjecaj LAG-ova na održivi razvoj, na zaštitu okoliša, očuvanje i razvoj gospodarskih, socijalnih i kulturnih posebnosti u ruralnim područjima istovremeno čuvajući njihovu raznolikost.

1.2. Hipoteza

Osnovna hipoteza od koje se polazi je da su se LAG-ovi maksimalno pripremili za prijavu na IPARD natječaj za mjeru 202 te da su povukli maksimalnu svotu novaca. S tim u vezi pretpostavlja se da će rezultati istraživanja pokazati da LAG-ovi utječu na porast stanovništva ruralnog područja, poticanje raznih aktivnosti na ruralnom području, na otvaranje novih radnih mjesta i osnivanje novih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava.

2. PREGLED LITERATURE

Za potrebe provedbe politike ruralnog razvoja, u Hrvatskoj se kao i u EU, primjenjuje međunarodno priznat i korišten kriterij razlikovanja ruralnih od urbanih područja prema definiciji Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD⁵) koja se temelji na gustoći naseljenosti. Na lokalnoj razini (općine i gradovi u Republici Hrvatskoj), područja se klasificiraju kao ruralna ili urbana primjenom praga od 150 stanovnika na km². Primjenom spomenutog kriterija Hrvatska kao država pokazuje visoki stupanj ruralnosti. Prosječna gustoća naseljenosti je 78 stanovnika/km². Dvije trećine zemljišta (63%) klasificirano je kao poljoprivredno zemljište i šume, a 37% kao naselja sa šumama koje obuhvaćaju gotovo polovicu ukupne površine (Pavić-Rogošić, 2010). Iz toga proizlazi da je za RH vrlo važan razvoj ruralnih područja, pa će se kroz pregled literature staviti naglasak na dosadašnja istraživanja vezana za program ruralnog razvoja LEADER te lokalne akcijske grupe (LAG) koje imaju isključivo pravo prijave na projekte navedenog programa.

2.1. LEADER program

Provedbom reforme Zajedničke poljoprivredne politike, Europska unija je 1991. godine počela primjenu LEADER programa – kao krovnog sveobuhvatnog programa razvoja ruralnih područja. LEADER program je inicijativa Europske unije za potporu projektima ruralnog razvoja pokrenutih na lokalnoj razini u svrhu revitalizaciji ruralnih područja i stvaranja novih radnih mjesta⁶. Svrha programa LEADER je podrška i usmjeravanje europskih regija prema održivom razvoju jer podržava mjere zaštite okoliša, gospodarske, socijalne i kulturne mjere u ruralnim područjima, istovremeno čuvajući njihovu raznolikost i posebnost. LEADER koristi sedam principa (Ilak Peršurić i sur., 2010):

1. Teritorijalna podjela (*area-based approach*): razvojna politika koja definira razvoj temeljen na specifičnostima područja koje ima zasebnu situaciju, jakosti i slabosti. Razvojna politika ide prema području sa specifičnom situacijom.

Područjem se smatra homogeno lokalno ruralno okruženje kojeg karakterizira socijalna kohezija, zajednička povijest i tradicija. U njemu se prepoznaju vlastiti resursi za održivi razvoj.

⁵ Kratica od Organisation for Economic Co-operation and Development.

⁶ Izvor: http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/leader/en/leader_en.html

2. Pristup od „dolje prema gore“ (*bottom-up approach*): potiče sudjelovanje u donošenju odluka na lokalnoj razini u smislu uključivanja cijele zajednice, ekonomskih i socijalnih grupa te predstavnika privatnih i javnih institucija. Ovaj pristup odnosi se na dvije aktivnosti – animaciju (olakšavanje aktivnosti) i trening lokalnih zajednica.
3. Partnerstvo bazirano na LAG-ovima (*partnership approach*): je tijelo javnih i privatnih aktera. Leader+ je specifičan program radi LAG-ova kao modela organizacije koja osigurava kako političku tako i institucionalnu podršku i ravnotežu. Oni su mehanizam za podizanje razine svijesti i organiziranje aktera u ruralnom razvoju. Uključuje profesionalne organizacije, udruge, građane, ženske organizacije te mlade ljude. Stanovništvo s područja njihova djelovanja ne smije biti manje od 5.000 i ne više od 100.000 stanovnika.
4. Inovativnost (*innovation trate*): novi načini, metode i putovi pristupa problemu ruralnog područja. To može biti promocija resursa na neki novi način; akcije potrebne lokalnom razvoju, kao novi odgovor na slabosti i probleme ruralnog područja; kreiranje novog proizvoda, procesa, načina organiziranja ili stvaranja novog tržišta; umrežavanje i transfer znanja zainteresiranim ili novim partnerima.
5. Integrirani razvoj (*integrated approach*): treba postojati povezanost između akcija i projekata u lokalnom akcijskom planu koji treba funkcionirati kao cjelina. Integrirani mogu biti sve akcije, specifične akcije, ekonomske, socijalne, kulturne i druge grupe.
6. Umrežavanje i kooperacija (*networking and cooperation*): olakšavanje razmjene informacija o ruralnom razvoju, dijeljenje pozitivnih iskustava, širenje inovativnih strategija i akcija odnosno stvaranje neformalnih mreža ta razmjenu podataka. Umrežavanje se odnosi na lokalnu, regionalnu, nacionalnu i međunarodnu razinu.
7. Lokalno financiranje (*local financing and management*): delegiranje odgovornosti za donošenje odluka o razdiobi financijskih sredstava i načina rukovođenja na LAG-ove. Stupanj autonomnosti ovisi odredbama koje zasebno donosi svaka zemlja članica (Ilak Peršurić i sur., 2010).

2.2. Lokalna akcijska grupa (LAG)

Stvaranje lokalnih partnerstva, nazvanih lokalne akcijske grupe (LAG), započinje povezivanjem lokalnih dionika iz sva tri sektora, što znači da LAG treba udružiti partnere iz javnog i privatnog sektora, pazeći na uravnoteženu zastupljenost predstavnika postojećih lokalnih interesnih skupina, koji dolaze iz različitih socio-ekonomskih sektora. LAG se može osnovati *ad hoc*⁷, ili se može graditi na već postojećim partnerstvima. Stoga, kao najčešći dionici u LAG-u često se nalaze predstavnici lokalne samouprave i javnih ustanova, profesionalne organizacije i savezi (poljoprivrednika, malih poduzetnika i drugih djelatnosti), udruge (za razvoj zajednice, za zaštitu okoliša i krajolika, usluge u kulturi, socijalne usluge, udruge žena, mladih itd), razvojne agencije, dionička društva, poslovni inkubatori i druge organizacije poslovnog sektora, mediji te viđeniji pojedinci koji svojim cjeloživotnim gospodarskim ili kulturnim djelovanjem i ugledom na tom području predstavljaju kvalitetu LAG inicijative .

Iz prethodno navedenog se može reći kako su LAG-ovi originalan i važan dio pristupa LEADER sa zadatkom izrade lokalnih razvojnih strategija te usmjeravanje i praćenje njihove provedbe uključujući korištenje sredstava potpore. Učinkoviti su u poticanju lokalnog održivog razvoja vidljivo iz sljedećih razloga:

- okupljaju i kombiniraju postojeće ljudske i financijske resurse iz javnog, privatnog i civilnog sektora te volontere,
- udružuju lokalne dionike oko zajedničkih projekata i međusektorskih akcija, kako bi se postigla sinergija, zajedničko vlasništvo te kritična masa potrebna za poboljšanje ekonomske konkurentnosti područja,
- jačaju dijalog i suradnju između različitih ruralnih dionika, koji često nemaju iskustvo zajedničkog rada, te se tako smanjuju potencijalni konflikti i moderiraju situacije u kojima se dogovaraju rješenja kroz konzultacije i razgovore,
- kroz interakciju različitih partnera moderiraju proces prilagođavanja i promjene uzimajući u obzir brigu za okoliš, diversifikaciju ruralnog gospodarstva i kvalitetu življenja⁸.

⁷ *ad hoc* (lat.) - upravo za to, posebno radi toga, s određenom namjerom; za ovu (posebnu) priliku.

⁸ Izvor: <http://www.hmrr.hr/hr/leader/sto-je-lag/>

2.3. Provedba LEADER programa u RH

Ilak Peršurić i sur. (2010) su na osnovu pozitivnih rješenja iz Europske unije te postojećih hrvatskih programa naglasili kako se očekuje brza prilagodba hrvatskih ruralnih aktera u stvaranju LAG-ova i primjeni LEADER programa. Također su istaknuli kako hrvatski programi aktivnosti LAG-a imaju predispozicije u vidu lokalnog sufinanciranja, potencijala umrežavanja i jačanja lokalnih aktera u rješavanju problema ruralnog područja.

Provedba LEADER programa u Republici Hrvatskoj je započela 2013. godine u okviru provedbe mjere 202 pretpripravnog programa IPARD 2007. – 2013. Kroz dva natječaja koje je raspisala APPRRR provedba LEADER programa odobrena su sredstva za 42 lokalne akcijske grupe kojima je obuhvaćeno 69% površine Republike Hrvatske gdje živi 42% ukupnog stanovništva⁹.

Lokalnim akcijskim grupama Europska unija sufinancira izradu studija za područje LAG-a, usavršavanje i obrazovanje zaposlenika, volontera te članova LAG-a, izradu promidžbenih materijala, organizaciju promotivno-promidžbenih događaja, radionica, seminara i studijskih putovanja za članove i stanovnike LAG-a, plaće za zaposlenike LAG-a, najam ureda i režijske troškove ureda LAG-a te uredsku i računalnu opremu. Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju do sada je iz IPARD-a lokalnim akcijskim grupama isplaćeno više od 24 milijuna kuna.

Program podržava mjere zaštite okoliša, gospodarske, socijalne i kulturne mjere u ruralnim područjima, istovremeno čuvajući njihovu raznolikost i posebnost. Već je spomenuto da se LEADER program oslanja na suradnju lokalnih dionika i inicijative koje dolaze s terena te se provodi lokalno partnerstvo (u obliku lokalne akcijske grupe) vodeći računa o svojoj lokalnoj strategiji razvoja. Kako bi ostvarili određenu potporu iz LEADER programa prva faza uključuje izradu projekta te povoljne predispozicije¹⁰.

U svojem planu aktivnosti LAG-ovi bi trebali pridonijeti uspješnom ostvarivanju ciljeva lokalne strategije razvoja. Novota i sur. (2009) ističu kako odobrenje prijedloga projekta obično nadahnjuje i donosi pozitivan poticaj svima koji su uložili određeno vrijeme pripremajući ga. Međutim naglašavaju da unatoč tomu što je već osiguranje sredstava za projekt velik korak, pravi posao tek treba početi.

⁹ Izvor: <http://www.lmh.hr/leader-clld/leader>

¹⁰ Kriteriji koji su definirani Pravilnikom o provedbi mjere 202 – „Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja“ unutar IPARD programa (NN br. 24/13, 36/13, i 112/13)

Ruralne sredine uz poljoprivrednu proizvodnju imaju sve veću tendenciju razvoja nepoljoprivrednih zanimanja. Ekonomska i demografska devastacija ruralnog prostora može se zaustaviti poticanjem razvitka nepoljoprivrednih djelatnosti. Očekuje se da su to djelatnosti koje uvažavaju ekonomske, socijalne, tradicijske i ekološke zahtjeve prostora odnosno domicilnog stanovništva (Grgić i sur., 2010). U cilju postizanja ekonomskog i socijalnog razvoja područja jedne lokalne akcijske grupe, ono mora biti dovoljno malo da bude povezano i dovoljno veliko kako bi osiguralo generiranje razvoja unutar tog područja što ovisi o kapacitetu njegovih stanovnika (Štifanić i Debelić, 2009). U okviru LEADER pristupa uvijek je lokalno stanovništvo smatrano najvećim bogatstvom ruralnih područja. Ono što projekte LEADER razlikuje od drugih jest to da se oslanjaju na ljude koji žive u ruralnim područjima i na njihovu sposobnost da utvrde što je najprikladnije za njihovu okolinu, kulturu, radne običaje i vještine (Ministarstvo poljoprivrede, 2015).

Skladni razvitak cijele države uključuje prosperitetan, zdrav i komforan život stanovnika ruralnog prostora. S tim ciljem valja onda poticati ostanak na selu, makar skromnim ali sigurnim, redovitim ulaganjem u životni standard na selu (Štambuk i sur., 2002).

Ruralne sredine uz poljoprivrednu proizvodnju imaju sve veću tendenciju razvoja nepoljoprivrednih zanimanja. Uz nepoljoprivredne djelatnosti sve je više prisutan razvoj „komplementarnih“ djelatnosti s poljoprivrednom - ruralni turizam i gastronomija. Potražnja na ruralnom turističkom tržištu Hrvatske je mala ali u stalnom porastu. Važno je naglasiti da potražnju, odnosno posjete ruralnoj turističkoj destinaciji u Hrvatskoj motivira, između ostalih činitelja, intenzivni užitak, aktivnost u prirodi, naglašena potreba za doživljajima, rekreacija i zdravlje (Demonja i Ružić, 2010).

Napredak politike ruralnog razvoja od samog se početka kretao u smjeru širenja njenog opsega i općenitog prilagođavanja kako bi odražavala prioritete EU. Naglašeno poticanje ulaganja u postizanje uspješnosti, omogućilo je mnogim poljoprivrednicima svladavanje novih postupaka, moderniziranje opreme i objekata te provedbu temeljnog restrukturiranja čime je ostvarena njihova veća konkurentnost (Directorate-General Agriculture and Rural Development, 2011).

Dosadašnje iskustvo velikog broja zemalja pokazuje da glavni oslonac ruralnoj ekonomiji više ne može biti poljoprivreda, već širok spektar aktivnosti zasnovanih upravo na neaktiviranim potencijalima ruralnih područja (Zmaić i sur., 2010), kao što je i ruralni turizam. Ruralni turizam doprinosi očuvanju prirodne i kulturno-povijesne baštine receptivne sredine, sprečava iseljavanje iz tzv. "pasivnih krajeva" te potiče revalorizaciju autohtonih vrijednosti receptivnog kraja (Krajnović i sur., 2011).

2.4. Mjera 202

Mjera 202. nazvana „*Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja*“ predstavlja povezivanje svih sektora, civilnog, gospodarskog i javnog te zajedničko osmišljavanje strateških ciljeva i prioriteta pojedinog ruralnog područja. Decentralizacija donošenja odluka i odgovornosti počelo se osmišljavati u ruralnim područjima kroz LEADER pristup, odnosno stvaranje lokalnih akcijskih grupa (LAG) u okviru određene mikroregije. Međusektorska suradnja, informiranje i edukacija stanovništva o mjerama razvoja ruralnih područja, izrada i provedba lokalne strategije razvoja koja se temelji na interakciji između sudionika i projekata različitih sektora lokalne ekonomije, osmišljavanje, prijava i realizacija projekata od strane dionika u LAG-u glavne su postavke ovakvog javno-privatnog partnerstva koji se temelji na bottom-up pristupu ili pristupu odozdo prema gore.

Sredstva javne potpore osiguravaju se iz proračuna Europske unije i državnog proračuna Republike Hrvatske, od čega Europska unija sudjeluje s 80 % udjela, a Republika Hrvatska s 20 % udjela, a intenzitet javne potpore iznosi 100 % od ukupnih prihvatljivih troškova.

Najviši godišnji iznos javne potpore kojeg odobreni LAG može ostvariti u Podmjeri 1 "*Stjecanje vještina, animiranje stanovnika LAG područja*" ograničen je iznosom od 200.000,00 kn. Prihvatljive aktivnosti za sufinanciranje u sklopu Podmjere 1 obuhvaćaju:

- a. Izradu studija za područje LAG-a (fizičke ili pravne osobe registrirane za određenu djelatnost),
- b. usavršavanje i obrazovanje zaposlenika, volontera te članova LAG-a,
- c. animaciju, izradu promidžbenih materijala i organizaciju promotivno-promidžbenih događaja za članove i stanovnike LAG-a,
- d. Sudjelovanje zaposlenika, volontera te članova LAG-a na seminarima, radionicama, sastancima i studijskim putovanjima.

Najviši mogući godišnji iznos javne potpore kojeg odobreni LAG može ostvariti u Podmjeri 2 "*Provedba lokalnih razvojnih strategija*" ograničen je iznosom od 250.000,00 kn, a prihvatljive aktivnosti za sufinanciranje obuhvaćaju poslovanje LAG-ova:

- a. Plaće za voditelja/upravitelja LAG-a i/ili drugo osoblje,
- b. Najam ureda i režijski izdaci,
- c. Uredski materijal,
- d. Nabava opreme,
- e. Usluge¹¹.

¹¹ Izvor: <http://www.apprrr.hr/>

Korisnici potpore u sklopu Mjere LEADER su odabrani LAG-ovi. „Odabrani LAG“ je LAG koji je udovoljio uvjetima Pravilnika o provedbi Mjere 202 – „Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja“ unutar IPARD programa (NN br. 24/13, 36/13, i 112/13) te Natječaja za podnošenje prijave za dodjelu sredstava iz programa IPARD za Mjeru 202 (NN 114/2013) za odabir LAG-ova koji će se sufinancirati sredstvima IPARD programa, te za kojeg je APPRRR donijela Odluku o odabiru LAG-a. Nakon toga „Odabrani LAG“ je postao „Ugovoreni LAG¹²“. LAG s kojom APPRRR potpiše Ugovor o dodjeli sredstava IPARD programa za sufinanciranje LAG-a, tj. čiji rad se sufinancira sredstvima IPARD programa u okviru mjere LEADER, bit će jasno označena (njen poslovni prostor) informativnom pločom¹³ (Prilog 2.) koja jasno označava da je rad tog LAG-a sufinanciran sredstvima IPARD programa u okviru mjere LEADER.

Kriteriji koji su definirani Pravilnikom o provedbi mjere 202 – „Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja“ unutar IPARD programa (Prilog 3.) koje moraju udovoljiti odabrani LAG su:

- a) Pravni oblik LAG-a je udruga registrirana sukladno Zakonu o udrugama (NN 88/01 i 11/02),
- b) LAG obuhvaća jasno definirano i zemljopisno kontinuirano područje te stanovnike jednog ili više naselja, unutar dvije ili više jedinica lokalne samouprave (naselja tj. jedinice lokalne samouprave moraju imati međusobni direktni kontakt bilo kopnom, morem ili vodom),
- c) LAG predstavlja ruralno područje s više od 5.000, a manje od 150.000 stanovnika,
- d) Naselje u sklopu LAG-a ne smije imati više od 25.000 stanovnika,
- e) Jedno naselje može pripadati isključivo jednom LAG-u,
- f) Sjedište LAG-a se nalazi unutar područja koje obuhvaća LAG,
- g) U upravljačkoj strukturi LAG-a sudjeluju:
 - Predstavnicima gospodarskog (trgovačka društva, zadruge, obrtnici, obiteljska poljoprivredna gospodarstva) i civilnog sektora (građani, udruge, zaklade, fundacije) s najmanje 50%,

¹² Ugovoreni LAG je odabrani LAG, koji s APPRRR sklopi Ugovor o dodjeli sredstava iz IPARD programa za sufinanciranje LAG-a

¹³ Informativna ploča bit će izrađena od trajnog materijala (npr. Plastike), dimenzija 0,42 x 0,297 m, i nosit će natpis »Rad ove Lokalne akcijske grupe (LAG) sufinanciran je sredstvima IPARD programa« na gornjem dijelu ploče. Ispod ovog natpisa stajat će logo/znak LEADER između zastava EU i Republike Hrvatske smještenih u donjem lijevom, odnosno desnom uglu.

- Predstavници izvršnog ili upravnog tijela jedinica lokalne samouprave kojoj pripadaju naselja iz LAG-a s najmanje 20%,
 - Žene s najmanje 30%,
- h) Članovi upravljačke strukture LAG-a moraju imati prebivalište i/ili biti registrirani i/ili imati registriranu podružnicu unutar područja koje obuhvaća LAG,
- i) Upravitelj/voditelj LAG-a ne mora biti član LAG-a i ne mora imati prebivalište unutar područja koje obuhvaća LAG,
- j) LAG mora imati izrađenu LRS koja je u suglasju s IPARD programom.¹⁴

2.5. Mjera 19

Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice (CLLD)¹⁵ je mehanizam za uključivanje partnera na lokalnoj razini, uključujući i predstavnike civilnog društva i lokalne gospodarske dionike, u izradu i provedbu integrirane lokalne strategije koja pomaže njihovom području u prijelazu k održivoj budućnosti. Za potporu ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) LAG-ovi su definirani kao nositelji CLLD pristupa (putem provedbe svojih Lokalnih razvojnih strategija). CLLD se provodi putem integriranih i multisektorskih strategija lokalnog razvoja dizajniranih na način da uvažavaju lokalne potrebe i potencijale, uključuje inovativne razvojne mogućnosti u lokalnom kontekstu, umrežavanje i suradnju. U Republici Hrvatskoj CLLD će se provoditi u razdoblju od 2014. – 2020. godine putem Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (3% ukupne alokacije – 67,5 milijuna Eura), a u kasnijoj fazi je predviđeno i uključivanje Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo, što je definirano Partnerskim sporazumom između Republike Hrvatske i Europske komisije za korištenje Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI) za rast i radna mjesta u razdoblju 2014. – 2020. godine¹⁶.

S novim programskim razdobljem u okviru Mjere 19 “LEADER – CLLD” iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. mijenja se uloga LAG-a od organizacije civilnog društva koja je podrška ruralnom razvoju u instituciju koja će po akreditiranju biti nosilac razvoja u vidu direktnog odabira projekata (Prilog 4.) koji će se

¹⁴ Izvor: <http://www.apprrr.hr/>

¹⁵ CLLD (eng. *Community Led Local Development – lokalni razvoj pod vodstvom zajednice*) je mehanizam za uključivanje partnera na lokalnoj razini, uključujući i predstavnike civilnog društva i lokalne gospodarske dionike, u izradu i provedbu integrirane lokalne strategije koja pomaže njihovom području u prijelazu k održivoj budućnosti.

¹⁶ Izvor: <http://www.lmh.hr/leader-clld/clld>

financirati na području djelovanja LAG-a odobrenim sredstvima iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske.

Mjera 19 sastoji se od ukupno četiri podmjere:

- a) Podmjera 19.1. Pripremna pomoć
- b) Podmjera 19.2. Provedba operacija unutar CLLD strategije
- c) Podmjera 19.3. Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a
- d) Podmjera 19.4. Tekući troškovi i animacija

Sredstva javne potpore osiguravaju se iz proračuna Europske unije i državnog proračuna Republike Hrvatske, od čega Europska unija sudjeluje s 90% udjela, a Republika Hrvatska s 10% udjela, a intenzitet javne potpore iznosi 100% od ukupnih prihvatljivih troškova.

3. METODE ISTRAŽIVANJA

Prvi dio rada izveden je prema analizi dostupnih sekundarnih podataka i baziran je na istraživačkom radu dostupnih statističkih podataka o LAG-ovima te stanovništvu na području LAG-ova prema podacima istraživanja *Hrvatske mreže za ruralni razvoj*. Zatim se koristila osnovna matematičko-statistička metoda za analizu financiranja poljoprivrede u Republici Hrvatskoj kao i prijave LAG-ova na IPARD natječaj mjere 202

Drugi dio rada usmjeren je na analizu dostupnih podataka *Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju*, odnosno iskorištenje mjere 202 te povlačenje novaca za financiranje rada LAG-ova te osnivanje novih OPG-a, što je izvedeno je metodom kompilacije preuzimanjem već gotovih rezultata te nadopunom rezultata osobnog istraživanja uz primarne podatke dobivenih iz anketnog istraživanja.

Za potrebe istraživanja kreiran je anketni upitnik od dvanaest pitanja podijeljenih u pet poglavlja (Prilog 12.):

- a) U prvom poglavlju se analizirao utjecaj LAG-ova na osnivanje novih OPG-a.
- b) Drugo poglavlje odnosi se na istraživanje utjecaja LAG-ova na povećanje radnih mjesta.
- c) Treće poglavlje usmjereno je na istraživanje utjecaja LAG-ova na porast stanovništva na ruralnim područjima u kojima djeluju kroz postavljeno jedno otvoreno pitanje.
- d) Četvrto poglavlje predstavlja istraživanje perspektive djelovanja novoformiranih LAG-ova u novom programskom razdoblju uz jedno postavljeno otvoreno pitanje.
- e) Peto poglavlje istražuje problem birokracije i podršku lokalne zajednice u formiranju i djelovanju LAG-a, pri čemu je također postavljeno jedno pitanje.

Anketa je provedena telefonskim putem u razdoblju listopad-prosinac 2016. godine na uzorku 21 odabranog LAG-a, koji su prošli na natječaju za mjeru 202. LAG-ovi su birani na način da se odaberu LAG-ovi iz svake hrvatske regije i to:

- iz sjevernog Jadrana - LAG Središnja Istra i LAG Istočna Istra,
- iz Dalmacije - LAG Škoji, LAG 5, LAG Adrion i LAG Mareta,
- iz Gorske Hrvatske - LAG Lika i LAG Gorski kotar,
- iz sjeverne Hrvatske - LAG Mura-Drava, LAG Sjeverozapad, LAG Međimurski doli i bregi i LAG Središnje Međimurje,

- iz središnje Hrvatske - LAG Zrinska gora-Turopolje, LAG Moslavina i LAG Bilogora - Papuk,
- iz Slavonije - LAG Karašica, LAG Šumanovci, LAG Posavina, LAG Barun Trenk, LAG Baranja i LAG Bosutski niz.

Svi odabrani LAG-ovi dobrovoljno su pristupili anketi i u potpunosti odgovorili na sva postavljena pitanja. Rezultati ankete obrađeni su na način da su izračunate prosječne ocjene odgovora izmjerenih Likertovom skalom od 5 stupnjeva¹⁷, a kod otvorenih pitanja izdvojena su najbolja mišljenja, odnosno konkretna problematika.

Rad je većinom temeljen na deskriptivnoj metodi te kvalitativnom istraživanju koristeći standardne tehnike kao što su osobni intervju, telefonsko ili Internet istraživanje te primjenom induktivnog i deduktivnog načina zaključivanja kojim se na temelju analize dolazi do zaključaka.

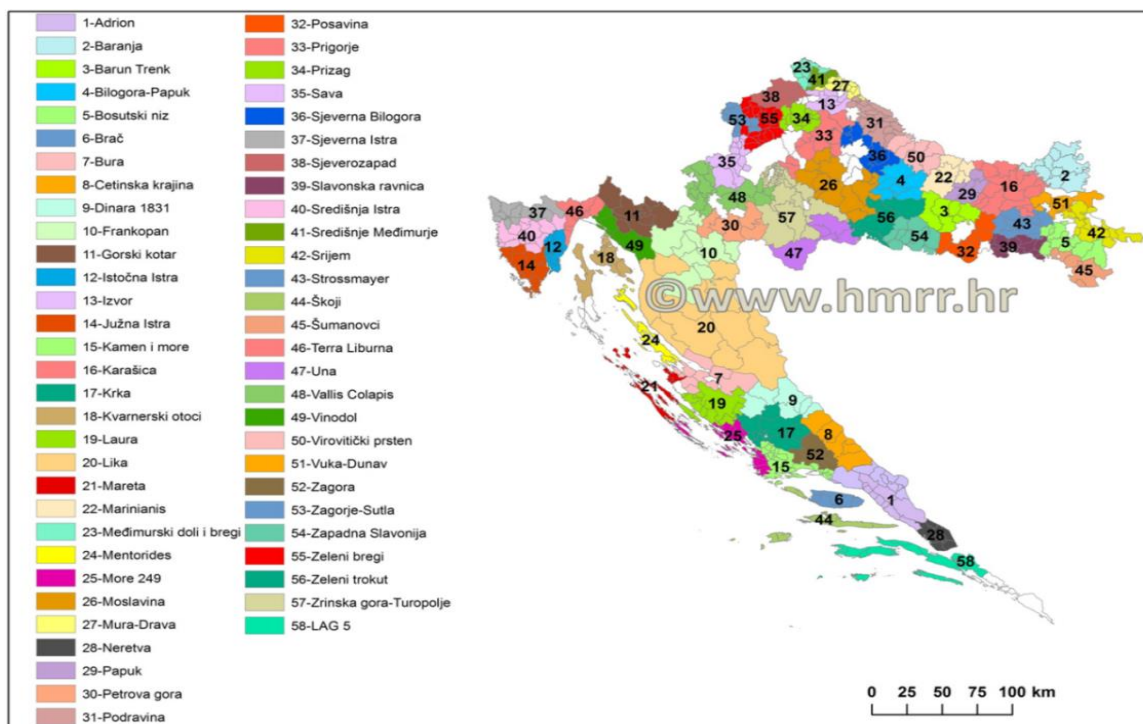
¹⁷ 1 označava izrazito loše, a 5 izrazito dobro.

4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

4.1. LAG-ovi u Republici Hrvatskoj i njihov utjecaj na ruralna područja

Prema podacima Hrvatske mreže za ruralni razvoj i prema slici 1 vidljivo je da u Hrvatskoj postoji 58 LAG-ova (Slika 1.), međutim broj LAG-ova se u razdoblju 2008.-2015. se mijenjao (tablica 1.) zbog nastajanja novih te zbog prestanka djelovanja starih¹⁸. Stoga danas raspolažemo podatkom APPRRR, da na prostoru Republike Hrvatske postoji ukupno 63 LAG-ova. Prema tablici 1 vidljivo je da je osnivanje LAG-ova u Republici Hrvatskoj počelo 2008. godine. Najveći broj osnovanih LAG-ova zabilježen je u razdoblju 2011. – 2012. godine, vjerojatno zbog mogućnosti prijave na natječaj za sufinanciranje iz IPARD programa.

Rasprostru se na površini od 53.134,52 km², što čini 93,97% ukupne površine Hrvatske. Na području LAG-ova živi 2.479.712 stanovnika, što čini 57,87% ukupnog stanovništva Hrvatske. Hrvatski LAG-ovi obuhvaćaju 538 jedinica lokalne samouprave (122 grada i 416 općina), što čini 96,76% ukupnog broja jedinica lokalne samouprave u Hrvatskoj¹⁹.

Slika 1. LAG-ovi u Republici Hrvatskoj

Izvor: http://www.hmrr.hr/media/4564/hrvatski_lagovi_watermark_463x347.jpg

¹⁸ Prema podacima *Ministarstva uprave* samo jedan LAG bilježi prestanak djelovanja LAG 2020 koji je osnovan 2014. godine. Ostala četiri koja se ne nalaze na slici 1 su LAG Bjeloglavi sup, LAG Česma, LAG Otok Pag te LAG Srce Zagorja.

¹⁹ Izvor: <http://www.hmrr.hr/hr/leader/hrvatski-lagovi/>

Tablica 1: Broj osnovanih LAG-ova po godinama osnivanja skupštine

GODINA	BROJ LAG-OVA
2008	2
2009	4
2010	8
2011	13
2012	24
2013	8
2014	2
2015	2
UKUPNO	63

Izvor: Vlastita istraživanja pomoću Internet stranice <http://registri.uprava.hr/udruge>

Skladni razvitak cijele države uključuje prosperitetan, zdrav i komforan život stanovnika ruralnog prostora. S tim ciljem valja onda poticati ostanak na selu, makar skromnim ali sigurnim, redovitim ulaganjem u životni standard na selu; dekuražirati odlazak radi odlaska (dakle, eventualno ga planirati i pripremiti); poticajnim mjerama usmjeravati gospodarske investicije prema ruralnim prostorima; poduzimati mjere u korist malih i srednjih poduzeća, a naročito onih koji će zapošljavati žene i koji neće ugrožavati okolinu; pomoći poljoprivredi u regijama u kojima su dobri uvjeti za poljoprivrednu proizvodnju; pučanstvo obrazovati za razvoj; promicati temeljne vrijednosti našeg ruralnog nasljeđa, od duhovnih do materijalnih, popularizirati prednosti života u provinciji i njegovati afirmativniji odnos prema selu i seljacima; obogaćivati veze između sela i grada, izgrađivati odnos ravnopravnosti i međusobnog uvažavanja (Štambuk i sur., 2002).

LAG može značajno utjecati na budućnost ruralnog razvoja. Također, kroz LAG se utječe na živote ljudi koje žive u ruralnom području. Kao što je već rečeno, riječ je o razvoju odozdo, koji se temelji na lokalnoj strategiji. Lokalni stanovnici odlično poznaju okruženje u kojem žive tako da mogu predvidjeti potencijalno negativne utjecaje i predložiti mogućnosti za njihovo reduciranje. To znači da stanovnici nekog područja sami biraju svoj put razvoja, imajući u vidu svoje prednosti, mane i kapacitete. LEADER upravo želi

istaknuti posebnost nekog ruralnog područja i pružiti mogućnost financiranja projekata koji njeguju tradicijske vrijednosti, a naročito očuvanje i održavanje okoliša.

Postoje propisani uvjeti i kriteriji kojima treba udovoljiti i opće prihvaćena usmjerenja, poput načela održivog razvoja, koje treba provoditi u skladu s lokalnim uvjetima, a u tome im u velikoj mjeri pomažu LAG-ovi. Raspoloživo vrijeme, sposobnosti i sredstva za pokretanje i osnaživanje LAG-ova nedovoljni su u odnosu na potrebe ruralnih krajeva. Tim je važnije razvijati suradnju na području razmjene iskustva o procesima stvaranja LAG-ova, o najprikladnijim sadržaju, obliku i metodama izobrazbe dionika te poticati komuniciranje i umrežavanje LAG-ova u zemlji i s inozemstvom. S novim programskim razdobljem EU za razdoblje 2014. – 2020. mijenja se uloga LAG-a od organizacije civilnog društva koja je podrška ruralnom razvoju u instituciju koja će po akreditiranju biti nositelj razvoja u vidu direktnog odabira projekata koji će se financirati na području djelovanja LAG-a odobrenim sredstvima iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. LAG-ovi se općenito ne bave velikim projektima, već motiviraju zajednicu na provedbu malih projekata odvažnosti za lokalni prostor, jačanje konkurentnosti ruralnih gospodarstava i jačanje usluga u ruralnog prostoru.

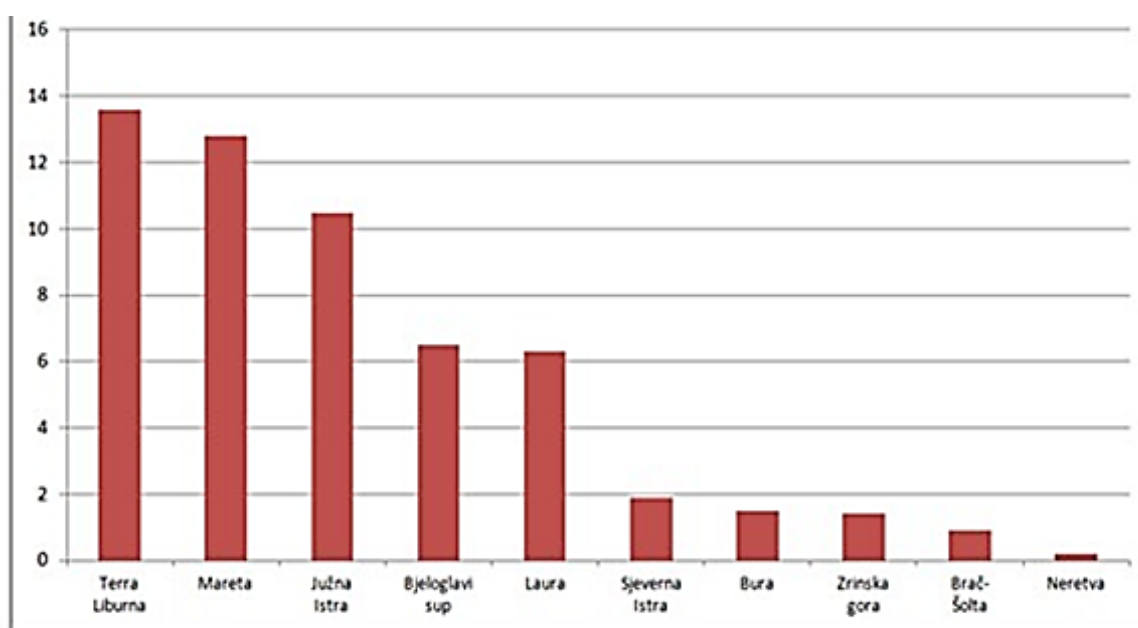
LAG-ovi će razviti posebne mehanizme odabira projekata koji će spriječiti dvostruko financiranje istih operacija, budući da sami LAG-ovi mogu biti korisnici, ali također mogu i dodjeljivati sredstva za iste operacije (Ministarstvo poljoprivrede, 2015).

4.2. Populacijski trendovi LAG-ova u Republici Hrvatskoj

Prema standardima EU, od ukupne površine hrvatskoga državnoga teritorija, samo 7.791,00 km² je područje urbanog prostora na kojem se nalazi i grad Zagreb. Kao pretežito ruralno područje deklarirano je 21.109,00 km², dok su 15.473,00 km² označena kao znatno ruralna područja. Hrvatska pripada „klubu“ slabo naseljenih zemalja sa samo 75,7 stanovnika/km². Od 53 LAG-ova koji su bili uključeni u istraživanje *Hrvatske mreže za ruralni razvoj* 2012. godine²⁰, svega deset (18,9%) je zabilježilo porast broja stanovnika između 2001. i 2011. godine (Grafikon 1.), dok su ostali bilježili pad 81,1% (Grafikon 2.). Takvi pokazatelji govore da se ruralni prostor Republike Hrvatske suočava s ozbiljnim demografskim problemima. Do porasta broja stanovnika dolazi u jadranskoj regiji (od toga pet u Dalmaciji, tri u Istri te jedan na Kvarneru), a u kontinentalnoj Hrvatskoj primijećen je porast samo na području jednog LAG-a (Zrinska gora). Najveći porast broja stanovnika zabilježen je u

²⁰ <http://www.hmrr.hr/hr/leader/populacijski-trendovi-hrvatskih-lag-ova/>

blizini većih gradskih središta, odnosno na području LAG-ova Terre Liburne, Bjeloglavog supa (Rijeka), Marete, Laure (Zadar) i Južne Istre (Pula). Razvojem turističkih djelatnosti, koje neposredno i posredno dovode do pojačane ekonomske aktivnosti, ovi prostori postaju privlačni za doseljavanje te se sve više događa suburbanizacija²¹ navedenih prostora te opća litoralizacija²². U prosjeku, primijećeno je i da su ta područja nešto gušće naseljena (43,5 stanovnika/km²) kada se usporede sa svim hrvatskim LAG-ovima (38,3 stanovnika/km²). Ruralni prostor Republike Hrvatske suočava se s ozbiljnim demografskim problemima koji mogu ugroziti provedbu razvojnih strategija.

Grafikon 1: LAG-ovi koji su zabilježili porast broja stanovnika (%) u razdoblju 2001. – 2011. godine

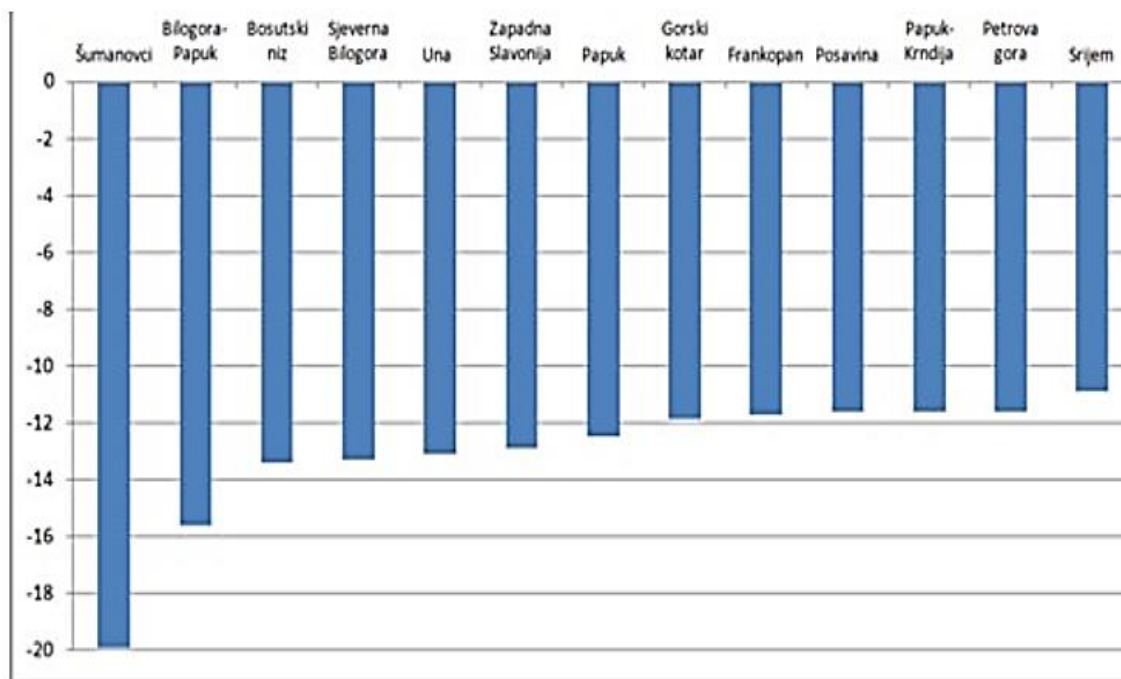
Izvor: <http://www.hmrr.hr/hr/leader/populacijski-trendovi-hrvatskih-lag-ova/>

Svi LAG-ovi koji su zabilježili pad broja stanovnika za više od 10% u istraživanom razdoblju nalaze se u kontinentalnom dijelu Hrvatske (Grafikon 2.). Kao osnovni razlog takvoj situaciji navodi se kako je u tom području slabo razvijena prometna infrastruktura, što dovodi do slabije ekonomske razvijenosti, a uzrok tome je veća energija reljefa koja onemogućuje laku i jeftinu izgradnju većih prometnih koridora. Devet od 13 LAG-ova (Grafikon 2.) nalazi se u pograničnom području (šest uz granicu s BiH, dva uz granicu sa Srbijom te jedan uz

²¹ Suburbanizacija je proces nastajanja prigradskih (satelitskih) naselja kao posljedica preseljavanja (dnevnih migracija) radnika bliže gradovima i industriji

²² Pojačano naseljavanje obala.

granicu sa Slovenijom), a ostala četiri LAG-a nalaze se u brdsko-gorskom području Bilogore, Krndije i Papuka. To je izrazito rijetko naseljen prostor sa svega 29,5 stanovnika/km², što je osjetno niže od navedenog prosjeka za svih LAG-ova (38,3 stanovnika/km²).

Grafikon 2: LAG-ovi koji su zabilježili pad broja stanovnika veći od 10% u razdoblju 2001. – 2011. godine

Izvor: <http://www.hmrr.hr/hr/leader/populacijski-trendovi-hrvatskih-lag-ova/>

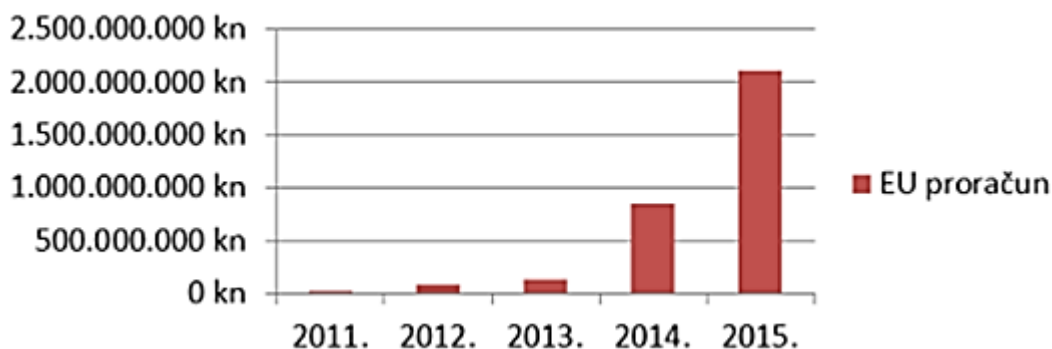
4.3. *Financiranje poljoprivrede u Republici Hrvatskoj*

Ako se promatra 2015. godina, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju isplatila je ukupno 3,7 milijardi kuna potpore poljoprivrednim proizvođačima. Od tog iznosa iz EU proračuna refundirano je više od polovice sredstava, točnije 2,1 milijardu kuna. To je najviši do sad isplaćeni novac, kada je riječ o EU fondovima u poljoprivredi (Prilog 5.). Radi se o izravnim plaćanjima i IAKS (Integrirani administrativni i kontrolni sustav)²³ mjerama ruralnog razvoja, potpori ribarstvu, intervencijama na poljoprivrednim

²³ Integrirani administrativni i kontrolni sustav (IAKS) je obavezan alat za kontrolu plaćanja u poljoprivredi. Njime zemlje članice EU dodjeljuju, prate i kontroliraju plaćanja poljoprivrednicima (izravna plaćanja i mjere ruralnog razvoja vezane uz površinu). IAKS se sastoji od: jedinstvene identifikacije korisnika koji podnose zahtjeve, sustava za identifikaciju zemljišnih parcela (ARKOD), sustava za identifikaciju i registraciju životinja (JRDŽ), sustava za identifikaciju i registraciju prava na plaćanje, podnošenja zahtjeva, administrativne kontrole zahtjeva i kontrole na terenu.

tržištima (za donirane jabuke i mandarine, isplate za projekte iz Vinske omoćnice, Shema školskog voća, pčelarstvo i slično), kao i završene IPARD projekte (Prilog 6.).

Prema grafikonu 3. vidljivo je kako se financiranje poljoprivrede i ribarstva Republike Hrvatske od strane Europske unije naglo povećano u 2014. što se dovodi u vezu s punopravnim članstvom RH u Europskoj uniji (Prilog 7.).

Grafikon 3: Financiranje poljoprivrede i ribarstva Republike Hrvatske iz proračuna Europske unije

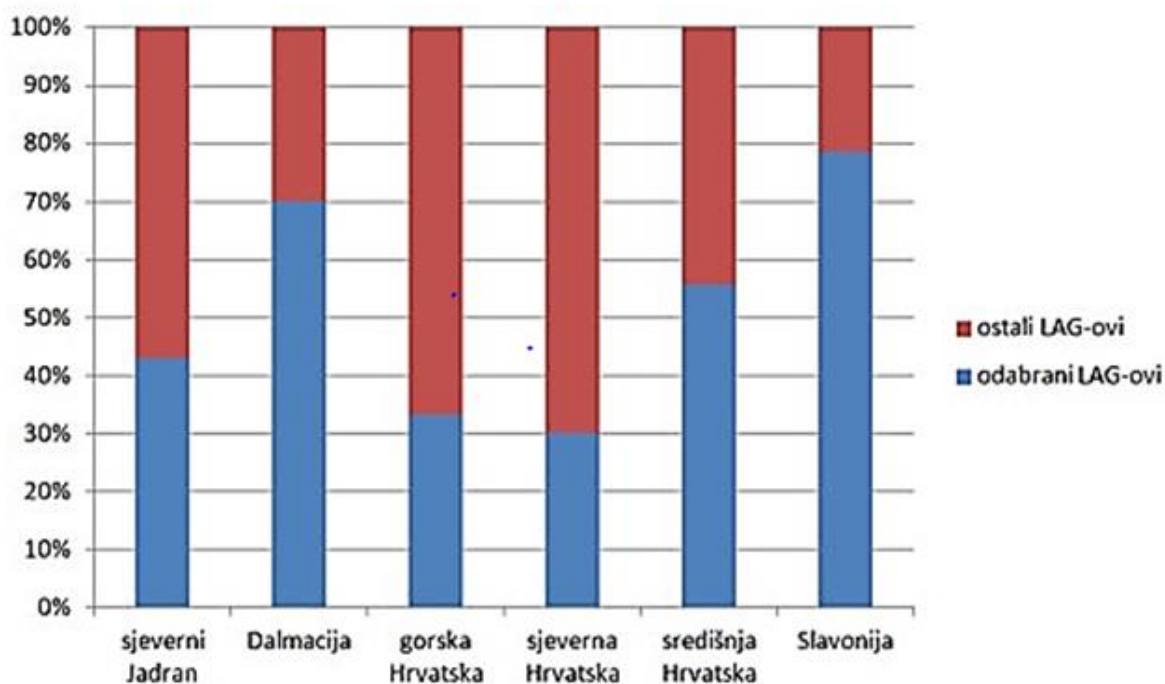
Izvor: <http://www.apprrr.hr/najveci-uspjeh-u-povijesti-koristenja-eu-fondova-u-poljoprivredi-1685.aspx>

Kao što je već navedeno, glavni cilj IPARD programa je unapređenje poljoprivrednog sektora uz pomoć konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda, a među tri prioriteta bili su LAG-ovi preko LEADER programa.

Na razini Republike Hrvatske prvim natječajem 2013. godine je odabrano 30 LAG-ova²⁴ (Prilog 8.), odnosno 56,6% od ukupno tadašnjih 58 LAG-a (56,6%). Prema većim regionalnim cjelinama (Grafikon 4.) raspored je bio sljedeći: prošla su tri od ukupno sedam LAG-ova na području sjevernog Jadrana (42,9%), sedam od ukupno deset na području Dalmacije (70%), jedan od ukupno tri na području gorske Hrvatske (33,3%), tri od ukupno deset na području sjeverne Hrvatske (30%), pet od ukupno devet na području središnje Hrvatske (55,6%) te 11 od ukupno 14 na području Slavonije (78,6%) (Slika 1.). Izvršne rezultate postiže Slavonija gdje je natječaj prošlo čak 78,6% ukupnog broja LAG-ova tog područja, a lošije rezultate postiže sjeverna Hrvatska gdje je natječaj prošlo svega 30% ukupnog broja LAG-ova na tom području.

²⁴ „Odabrani LAG“ je LAG koji je udovoljio uvjetima Pravilnika o provedbi Mjere 202 – Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja unutar IPARD programa (NN br. 24/13, 36/13, i 112/13) te Natječaja za podnošenje prijave za dodjelu sredstava iz programa IPARD za Mjeru 202 (NN 114/2013) za odabir LAG-ova koji će se sufinancirati sredstvima IPARD programa, za kojeg je APPRRR donijela Odluku o odabiru LAG-a.

Prema podacima APPRRR izrazito bolju prolaznost primijećena je kod LAG-ova koji imaju deset ili više jedinica lokalne samouprave uključenih u njihov rad. Naime, u Hrvatskoj postoji ukupno 14 LAG-ova koji imaju uključeno deset i više jedinica lokalne samouprave (JLS) u svoj rad, a na prvom natjecaju ih je prošlo 11 (78,6%).

Grafikon 4: Odnos između odabranih i ostalih LAG-ova za Mjeru 202

Izvor: <http://www.hmrr.hr/hr/leader/prvi-natjecaj-za-mjeru-leader/>

Prema kriterijima koji su propisani Pravilnikom o provedbi Mjere 202 “Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja” unutar IPARD programa (NN 53/2012) vidljivo je da su se osnovni kriteriji odnosili na:

- pripremu lokalne razvojne strategije,
- sukladnosti lokalne razvojne strategije s karakteristikama i potrebama područja LAG-ova,
- usklađenost lokalne razvojne strategije s nadređenim strateškim dokumentima,
- kvalitetu partnerstva,
- sposobnost realizacije lokalne razvojne strategije,
- održivost i inovativnost lokalne razvojne strategije,
- stvaranje novih radnih mjesta,
- iskustvo u provedbi projekata financiranih iz drugih izvora financiranja (ne uključujući sredstva iz IPARD programa).

Može se zaključiti da je puno čimbenika bilo presudno hoće li LAG skupiti dovoljno bodova i postati odabrani LAG. Presudan je bio konačni broj bodova koje su LAG-ovi dobili za konačnu izradu lokalne razvojne strategije te broj bodova za kvalitetu partnerstva²⁵. Najveći kamen spoticaja je bila loše odrađena lokalna razvojna strategija. Također se treba napomenuti da je odluka o broju LAG-ova koji će dobiti sredstva iz mjere 202 ovisila o raspoloživim sredstvima potpore za 1 natječaj. Prema podacima APPRRR, ukupan iznos je iznosio 27.884.174,91 kuna, pa se može zaključiti da je to glavni razlog zašto nisu svi prijavljeni LAG-ovi prošli natječaj, već samo oni s najviše bodova.

Prema tablici 2. vidljivo je da su svi LAG-ovi koji su prošli u prvom natječaju za mjeru 202 ugovorili potpore za podmjeru 1 u iznosu od 400.000,00 kn/LAG-u za 2013/2014. godinu i podmjeru 2 u iznosu od 500.000,00 kn/LAG-u za 2013/2014. godinu (Tablica 2.). LAG-ovi na području Splitsko-dalmatinske županije su u najvećem broju uspjeli u apliciranju i povlačenju sredstava iz prvog natječaja mjere 202, odnosno četiri njih je uspjelo povući 3.600.000,00 kn za razvoj ruralnih područja te županije. Slijedi Sisačko-moslavačka županija, gdje je tri LAG-a uspjelo povući 2.700.000,00 kn, dok LAG-ovi Zagrebačke županije nisu uspjeli proći na prvom natječaju za mjeru 202.

U drugom natječaju za mjeru 202 ugovoreno je 12 LAG-ova (Prilog 9.), prema istim uvjetima i iznosima potpore kao i u prvom natječaju. U povlačenju sredstava u drugom natječaju bili su najuspješniji LAG-ovi na području Virovitičko-podravske te Varaždinske županije, dok u ostalim županijama je prošao samo jedan ili nijedan LAG (Tablica 3.).

Znači, sveukupno u prvom i drugom natječaju odabrana su 42 LAG-a koja pokrivaju oko 69% područja RH i obuhvaćaju oko 42% stanovništva RH.

²⁵ Npr. LAG koji obuhvaća područje više od 8 JLS dobio 3 boda dok je LAG koji obuhvaća područje do 4 JLS dobio 1 bod. LAG koji ima 50% i više naselja na područjima s težim uvjetima gospodarenja dobio je 5 bodova, dok je LAG koji ima do 30% naselja na područjima s težim uvjetima gospodarenja dobio 0 bodova.

Tablica 2. Ugovoreni LAG-ovi u prvom natječaju za Mjeru 202

ŽUPANIJA	BROJ LAG-ova	IZNOS UGOVORENE POTPORE ZA 2013/2014 PODMJERA 1	IZNOS UGOVORENE POTPORE ZA 2013/2014 PODMJERA 2	UKUPNI IZNOS
Splitsko-Dalmatinska	4	1.600.000,00	2.000.000,00	3.600.000,00
Međimurska	2	800.000,00	1.000.000,00	1.800.000,00
Sisačko-Moslavačka	3	1.200.000,00	1.500.000,00	2.700.000,00
Šibensko-Kninska	1	400.000,00	500.000,00	900.000,00
Karlovačka	2	800.000,00	1.000.000,00	1.800.000,00
Vukovarsko-Srijemska	1	400.000,00	500.000,00	900.000,00
Istarska	2	800.000,00	1.000.000,00	1.800.000,00
Brodsko-posavska	1	400.000,00	500.000,00	900.000,00
Požeško-Slavonska	2	800.000,00	1.000.000,00	1.800.000,00
Osječko-Baranjska	2	800.000,00	1.000.000,00	1.800.000,00
Koprivničko-križevačka	1	400.000,00	500.000,00	900.000,00
Varaždinska	1	400.000,00	500.000,00	900.000,00
Vukovarsko-Srijemska	2	800.000,00	1.000.000,00	1.800.000,00
Zadarska	1	400.000,00	500.000,00	900.000,00
Bjelovarsko-Bilogorska	1	400.000,00	500.000,00	900.000,00
Brodsko-posavska	1	400.000,00	500.000,00	900.000,00
Primorsko-Goranska	1	400.000,00	500.000,00	900.000,00
Virovitičko-Podravska	1	400.000,00	500.000,00	900.000,00
Dubrovačko-Neretvanska	1	400.000,00	500.000,00	900.000,00
UKUPNO	30	12.000.000,00	15.000.000,00	27.000.000,00

Izvor: Vlastita istraživanja pomoću Internet stranice <http://www.apprrr.hr/mjera-202>

Tablica 3. Ugovoreni LAG-ovi u drugom natječaju za mjeru 202

ŽUPANIJA	BROJ LAG- ova	IZNOS UGOVORENE		UKUPNI IZNOS
		POTPORE ZA 2014/2015 PODMJERA 1	POTPORE ZA 2014/2015 PODMJERA 2	
Virovitičko- Podravska	2	800.000,00	1.000.000,00	1.800.000,00
Osječko- Baranjska	1	400.000,00	500.000,00	900.000,00
Varaždinska	2	800.000,00	1.000.000,00	1.800.000,00
Ličko-Senjska	1	400.000,00	500.000,00	900.000,00
Zadarska	1	400.000,00	500.000,00	900.000,00
Dubrovačko- Neretvanska	1	400.000,00	500.000,00	900.000,00
Istarska	1	400.000,00	500.000,00	900.000,00
Sisačko- Moslavačka	1	400.000,00	500.000,00	900.000,00
Primorsko- Goranska	1	400.000,00	500.000,00	900.000,00
Međimurska	1	400.000,00	500.000,00	900.000,00
UKUPNO	12	4.800.000,00	6.000.000,00	10.800.000,00

Izvor: Vlastita istraživanja pomoću Internet stranice <http://www.apprrr.hr/mjera-202>

4.4. Isplaćena sredstva Mjere 202 u dva ciklusa natječaja

Lokalnim akcijskim grupama sufinancirala se izrada studija za područje LAG-a, usavršavanje i obrazovanje zaposlenika, volontera te članova LAG-a, izradu promidžbenih materijala, organizaciju promotivno-promidžbenih događaja, radionica, seminara i studijskih putovanja za članove i stanovnike LAG-a, plaće za zaposlenike LAG-a, najam ureda i režijske troškove ureda LAG-a te uredsku i računalnu opremu.

U tablici 4. vide se isplaćena sredstva mjere 202 u dva ciklusa natječaja. Ukupno je isplaćeno 18.076.452,39 kuna (Prilog 10.), a drugom natječaju isplaćena je potpora u iznosu od 8.718.401,13 kuna (Prilog 11.). Ukupni iznos isplaćenih sredstava je 26.794.853,52 kuna, a treba istaknuti kako od tog iznosa Europska unija je iz svojeg proračuna isplatila 21.435.882,82 kuna. Kao što je već navedeno, sredstva javne potpore osiguravaju se iz proračuna Europske unije i državnog proračuna Republike Hrvatske, od čega Europska unija sudjeluje s 80%, Republika Hrvatska s 20% udjela, a intenzitet javne potpore iznosi 100% od ukupnih prihvatljivih troškova.

Tablica 4. Isplaćena sredstva mjere 202

IPARD MJERA 202			
NATJEČAJ	ISPLAĆENI IZNOS	EU UDIO	HR UDIO
1.	18.076.452,39	14.461.161,91	3.615.290,48
2.	8.718.401,13	6.974.720,90	1.743.680,23
UKUPNO	26.794.853,52	21.435.882,82	5.358.970,70

Izvor: Vlastiti izračun pomoću internetske stranice <http://www.apprrr.hr/>

Kada uzmemo u obzir da je LAG-ovima ukupno u dva ciklusa natječaja bilo na raspolaganju 37.000.000,00 kuna, te činjenicu da su iskoristili 26.794.853,52 kuna (72,4%), dolazi se do podatka da je neiskorišteno ostalo 10.205.146,48 kuna (27,6%).

4.5. Rezultati anketnog upitnika

Cilj anketnog istraživanja je bio prikupiti mišljenja predstavnika LAG-ova o utjecaju LAG-ova na osnivanje novih OPG-a i njihov utjecaj na povećanje radnih mjesta, te mišljenja o perspektivi djelovanja novoformiranih LAG-ova u novom programskom razdoblju i o problemima birokracije i podršci lokalne zajednice. Potrebno je napomenuti da se do ovih podataka moglo doći samo pomoću ankete.

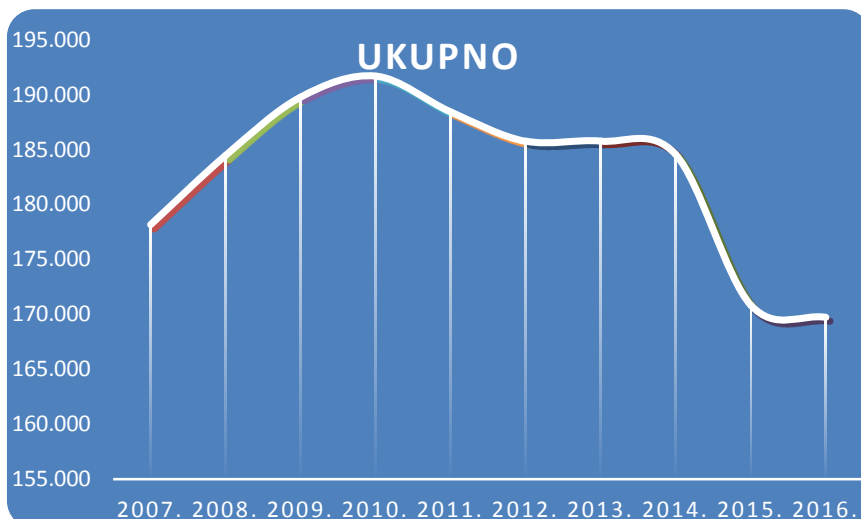
Za potrebe istraživanja kreiran je anketni upitnik koji se sastoji od pet poglavlja čija interpretacija slijedi u nastavku:

A) Utjecaj LAG-ova na osnivanje novih OPG-a

Ukupna prosječna ocjena za ovo poglavlje je vrlo dobar. Rezultati istraživanja pokazali su da je prema mišljenju ispitanika utjecaj LAG-ova na osnivanje novih OPG-a ocijenjen s najmanjom ocjenom, odnosno prosječnom ocjenom 3. To bi značilo da ispitanici smatraju da njihov utjecaj u tom području nije niti izrazito loš, niti izrazito dobar, odnosno da na tom području za sada LAG-ovi ne vide neki svoj poseban utjecaj. Nešto bolji stav LAG-ovi izražavaju vezano uz njihov utjecaj na zaštitu okoliša, edukaciju stanovništva ruralnog područja²⁶, stimuliranje lokalnih zanata, vještina i kulture, njihovom utjecaju na podizanje cijena dobara i usluga, te na informiranje stanovništva ruralnog područja i dostupnost informacija gdje su date prosječne ocjene 4. To bi značilo da na tim područjima vide mogućnosti za neko svoje buduće djelovanje i buduće projekte, što će biti možebitni temelj za buduće osnivanje novih LAG-ova. Naročito se to odnosi na stimuliranje lokalnih zanata/vještina i njegovanje kulture ruralnog područja, a ispitanici naglašavaju kako očekuju osnivanje i novih OPG-a zbog daljnjeg, još boljeg, informiranja i educiranja stanovništva. Također naglašavaju kako sada intenzivno rade na brendiranju svog područja, pa se očekuje da će to utjecati na povećanje cijena lokalnih poljoprivrednih proizvoda i usluga.

Utjecaj LAG-ova na osnivanje novih OPG-a je u porastu zbog edukacije i informiranosti stanovništva ruralnog područja, ali je to nedovoljno jer je prema grafikonu 5. vidljivo kako gotovo sve županije bilježe pad obiteljskih gospodarstava u razdoblju od 2007. do 2016. Iz toga slijedi kako LAG-ovi nisu mogli utjecati na rast obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava.

²⁶ Dobrim dijelom za takav rezultat je zaslužna mjera 202 iz koje su se financirale edukacije stanovništva ruralnog područja.

Grafikon 5: Broj poljoprivrednih gospodarstava od 2007. do 2016. u Republici Hrvatskoj
Izvor: Prilog 13.

B) Utjecaj LAG-ova na povećanje radnih mjesta

Prosječna ocjena za ovo poglavlje je dobar, što se moglo i očekivati ako promatramo analizu prošlog poglavlja u kojemu je istom ocjenom bio ocjenjen parametar utjecaja LAG-ova na osnivanje novih OPG-a kao osnovne jedinice poslovnih subjekata koji djeluju u ruralnim područjima. Ispitanici smatraju da utjecaj LAG-ova na stvaranje novih radnih mjesta te njihov utjecaj na zapošljavanju mladih nije niti izrazito loš, niti izrazito dobar jer ocjenjuju ove parametre s prosječnom ocjenom dobar. Nešto veći utjecaj zamjećuje se za zapošljavanje žena, što ocjenjuju s ocjenom vrlo dobar. Razlozi tome mogu se tražiti u činjenici što na ruralnom području dominiraju patrijarhalne vrijednosti i tradicionalna podjela rodni uloga, pri čemu su žene nezaposlene domaćice, a muškarci su uglavnom nositelji obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Ispitanici naglašavaju kako je općenito još prerano da se preispituje utjecaj LAG-ova na povećanje radnih mjesta, da je prekratko vrijeme za bolje rezultate te da u budućnosti očekuju značajnu promjenu i svoju ulogu u zapošljavanju u ruralnom području.

C) Utjecaj LAG-ova na porast stanovništva

U ovom poglavlju bilo je postavljeno jedno otvoreno pitanje: „Prema vašim istraživanjima za izradu lokalne razvojne strategije, bilježite li porast stanovništva u vašem ruralnom području?“. Najčešći odgovori su bili da je ovo za njih bilo prekratko vrijeme da bi se dogodile takve promjene te da do sada nisu mogli značajno utjecati na porast stanovništva. Ispitanici uglavnom navode da bilježe stagnaciju, odnosno lagani porast u broju stanovnika,

odnosno naglašavaju da se ipak ne radi o odljevu stanovništva. U budućnosti očekuju da će njihovo ruralno područje biti poželjno i ugodno za život, rad i boravak uz značajniji porast stanovništva.

U trećem poglavlju možemo zaključiti da LAG-ovi do sada nisu mogli značajno utjecati na porast stanovništva zbog prekratkog vremenskog roka njihovog djelovanja na određenom ruralnom području, već da bilježe zadovoljavajuću stagnaciju uz laganu promjenu prema porastu. Značajnu promjenu porasta stanovništva može se očekivati po završetku mjere 19.

D) Perspektiva djelovanja novoformiranih LAG-ova u novom programskom razdoblju

Kao i u prethodnom poglavlju i u ovom poglavlju bilo je postavljeno jedno otvoreno pitanje „Po vašem mišljenju koja je perspektiva djelovanja novoformiranih LAG-ova u novom programskom razdoblju?“. Ispitanici prije svega naglašavaju da je međusobna suradnja među sadašnjim LAG-ovima zadovoljavajuća. Najčešći odgovori ispitanika su bili da je teško krenuti u osnivanje novih LAG-ova, vjerojatno iz razloga što smatraju da i oni već ranije formirani moraju još raditi na sebi kako bi postali prepoznatljivi u ruralnoj sredini. Na koji način će LAG postati prepoznatljiv te kako će uspostaviti trajne temelje za dugoročan i uspješan razvoj ruralnog područja ovisi o samom LAG-u. Međutim, ispitanici ipak naglašavaju kako vide zadovoljavajuću perspektivu djelovanja novoformiranih LAG-ova u novom programskom razdoblju zahvaljujući već formiranim LAG-ovima koji će im biti podrška u njihovom razvoju i radu.

E) Problem birokracije i podrška lokalne zajednice u formiranju i djelovanju LAG-a

Na postavljeno jedno otvoreno pitanje „S kojim problemima se najčešće susrećete u svojem radu?“ najčešći odgovor ispitanika bio je prekomjerna dokumentacija/papirologija/administracija koja se mora prikupljati i voditi, a umjesto toga LAG-ovi bi se mogli usmjeriti na druge važnije poslove vezano za ruralni razvoj. Naglašavaju kako imaju podršku lokalne zajednice u svim oblicima, osim u financijskom smislu što im stvara probleme u realizaciji većine ideja. U budućnosti se nadaju većoj financijskoj podršci od strane lokalne zajednice kako bi mogli postati gospodarski razvijeno održivo područje sa uvećanim standardom i kvalitetom života poželjnim za život svakog stanovnika.

5. ZAKLJUČAK

Lokalne akcijske grupe su temeljni alat za razvoj ruralnih područja i pripremu lokalnih razvojnih strategija pod vodstvom zajednice u okviru LEADER pristupa. LEADER upravo želi istaknuti posebnost nekog ruralnog područja i pružiti mogućnost financiranja projekata koji njeguju tradicijske vrijednosti, a naročito očuvanje i održavanje okoliša.

Rezultati istraživanja pokazali su sljedeće:

1. U Republici Hrvatskoj danas ima 58 LAG-a, rasprostiru se na površini od 53.134,52 km², što čini 93,97% ukupne površine Hrvatske. Na području LAG-ova živi 2.479.712 stanovnika, što čini 57,87% ukupnog stanovništva Hrvatske.
2. Ruralni prostor Republike Hrvatske suočava se s ozbiljnim demografskim problemima koji mogu ugroziti provedbu razvojnih strategija. Do 2011. godine samo nekolicina LAG-ova (18,9%) je zabilježilo porast stanovnika u ruralnim područjima u kojem djeluju. Najveći porast broja stanovnika zabilježen je u jadranskoj regiji u blizini većih gradskih središta.
3. LAG-ovima je ukupno u dva ciklusa natječaja bilo na raspolaganju 37.000.000,00 kn, iskoristili su 26.794.853,52 kn (72,4%), dolazi se do podatka da je neiskorišteno ostalo 10.205.146,48 kn (27,6%).
4. Na prvom natječaju za mjeru 202 koja se odnosila na pripremu i provedbu lokalnih strategija ruralnog razvoja odabrano je 30 LAG-ova, te za drugi natječaj mjere 202 odabrano je 12 LAG-ova koji su imali pravo koristiti sredstva IPARD programa te su ujedno i primjeri dobre prakse i uspješnih lokalnih akcijskih grupa u Hrvatskoj.
5. LAG-ovi na području Splitsko-dalmatinske županije su u najvećem broju uspjeli u apliciranju i povlačenju sredstava iz prvog natječaja mjere 202, odnosno četiri njih je uspjelo povući 3.600.000,00 kn za razvoj ruralnih područja te županije, dok LAG-ovi Zagrebačke županije nisu uspjeli proći na prvom natječaju za mjeru 202.
6. Izrazito bolja prolaznost primijećena je kod LAG-ova koji imaju deset ili više jedinica lokalne samouprave uključenih u njihov rad.
7. Anketa je pokazala da su najčešći problemi s kojima se susreću LAG-ovi u svojem radu u prekomjernoj administraciji. LAG-ovi imaju podršku zajednice, osim u financijskom smislu, što ih ograničava u realizaciji ideja vezanih za ruralni razvoj.
8. Ispitanici naglašavaju dobru međusobnu suradnju sadašnjih LAG-ova kao osnovu za dobru perspektiva djelovanja novoformiranih LAG-ova u novom programskom razdoblju. Ranije formirani LAG-ovi sebe vide u ulozi podrške kod budućih LAG-

ova od njihovog osnivanja do razvoja njihove prepoznatljivosti u djelovanju na ruralnom području.

9. Dosadašnji utjecaj LAG-ova na povećanje radnih mjesta ocjenjen je prosječnom ocjenom dobar, s tim da ističu veći utjecaj na zapošljavanje žena, zbog dominacije patrijarhalnih vrijednosti i tradicionalne podjela rodnih uloga na selu gdje je većina žena u ulozi nezaposlenih domaćica. Ipak, ispitanici naglašavaju da treba proći još jedno izvjesno vrijeme kako bi se takav utjecaj LAG-ova mogao izmjeriti. U tom segmentu očekuju da će imati značajniju ulogu.
10. Gotovo sve županije bilježe pad obiteljskih gospodarstava u razdoblju od 2007. do 2016. godine. Dosadašnji utjecaj LAG-ova na osnivanje novih OPG-a ocjenjen je prosječnom ocjenom vrlo dobar, a prema njihovom mišljenju najviše zbog provedenih edukacija i sve bolje informiranosti stanovništva ruralnog područja.
11. Iz istraživanja je moguće zaključiti kako LAG-ovi kao područje za svoje buduće djelovanje kroz projekte vide: zaštitu okoliša, edukaciju stanovništva ruralnog područja, stimuliranje lokalnih zanata, vještina i kulture ruralnog područja, informiranje stanovništva i dostupnost informacija s ciljem prepoznatljivosti i podizanja cijena lokalnih proizvoda i usluga.
12. LAG-ovi do sada nisu mogli značajno utjecati na porast stanovništva zbog prekratkog vremenskog roka njihovog djelovanja, već bilježe stagnaciju uz tendenciju porasta. Značajna promjena porasta stanovništva očekuje se po završetku mjere 19. U budućnosti ispitanici očekuju da će njihovo područje biti poželjno i ugodno za život, rad i boravak uz značajan porast stanovništva.

Iz navedenih rezultata istraživanja može se zaključiti kako su hipoteze postavljene u radu u konačnici negativne s obzirom da LAG-ovi nisu maksimalno iskoristili novčana sredstva koja su dobili na raspolaganje mjerom 202. Također do sada nisu mogli značajno utjecati na porast stanovništva, otvaranje novih radnih mjesta, poticanje raznih aktivnosti na ruralnom području, osnivanje novih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava zbog prekratkog vremenskog roka njihovog djelovanja u ruralnim područjima.

Generalno se može zaključiti da su raspoloživo vrijeme, sposobnosti i sredstva za pokretanje i osnaživanje LAG-ova bila nedovoljna u odnosu na potrebe ruralnih krajeva Republike Hrvatske te da su zasada LAG-ovi neuspješni u korištenju mjera ruralnog razvoja. Konkretniji rezultati se mogu očekivati po završetku mjere 19 s obzirom da će ova mjera trajati sve do 2020. godine. Međutim, da bi se što više sredstava apsorbiralo iz fondova EU,

potreban je još veći angažman LAG-ova te uključivanje stanovnika u rad istih, nastavak edukacija i priprema što kvalitetnijih projekata.

6. LITERATURA

1. Demonja, D., Ružić, P. (2010) : Ruralni turizam u Hrvatskoj, Meridijani, Zagreb
2. Grgić, I., Županac, G., Zrakić, M. (2010): Nepoljoprivredne djelatnosti ruralnog područja, 46. hrvatski i 6. međunarodni simpozij agronoma / Pospišil, Milan (ur.). Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet i B.E.N.A., EIA, EurAgEng, ISFAE, ISTRO, Zagreb
3. Ilak Peršurić, A.S., Juraković, L., Trošt, K., (2010) : Leader programi i njihova funkcija u ruralnom razvoju , Institut za poljoprivredu i turizam, Poreč
4. Krajnović, A., Čičin-Šajn, D., Predovan, M. (2011): Strateško upravljanje razvojem ruralnog turizma, Sveučilište u Zadru, Zadar
5. Novota, S., Vlašić, I., Velinova, R., Geratliev, K., Borissova, O. (2009): Europski fondovi za hrvatske projekte, Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, Zagreb
6. Pavić-Rogošić, L. (2010): Zajedno za održivi razvoj ruralnih područja, Hrvatska mreža za ruralni razvoj i Održivi razvoj zajednice, Zagreb
7. Štambuk M., Rogić I., Mišetić A. (2002): Prostor iza: Kako modernizacija mijenja Hrvatsko selo, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb
8. Štifanić, I., Debelić, B. (2009): Europskom praksom do vlastitih prilika, Poslovni biro PBIRO, Rijeka
9. Zmaić, K., Sudarić, T., Tolić, S. (2010): Održivost i diverzifikacija ruralne ekonomije, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Osijek

Strateški dokumenti, pravilnici i vodiči:

10. Directorate-General Agriculture and Rural Development (2011): A short guide to the European Commission's proposals for EU rural development after 2013
11. EU Rural Review n 1 - The European Agricultural Fund for Rural Development, (ur. Loughheed J. i sur.), Directorate-General Agriculture and Rural Development, European Union, 2009.
12. IPARD program, Plan za poljoprivredu i ruralni razvoj 2007. – 2013. , Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Zagreb, 2011.
13. Pravilnik o provedbi Mjere 202 - "Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja" unutar IPARD programa, Ministarstvo poljoprivrede, Zagreb, 2009.

14. Pravilnik o provedbi podmjere 19.1. u okviru mjere 19 „LEADER – CLLD“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020., Ministarstvo poljoprivrede, 2015
15. Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020., Ministarstvo poljoprivrede 2015
16. Vodič kroz zajedničku poljoprivrednu politiku, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2011

Internet stranice:

17. Internet stranica Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, [http:// www.apprrr.hr](http://www.apprrr.hr) (14.05.2016.)
18. Internet stranica Ministarstva poljoprivrede, [http:// www.mps.hr](http://www.mps.hr) (14.05.2016.)
19. Internet stranica Europske mreže za ruralni razvoj (The European Network for Rural Development), <http://enrd.ec.europa> (01.05.2016.)
20. Internet stranica Leader – Mreža Hrvatske, <http://www.lmh.hr/leader-clld/leader> (05.05.2016.)

7. PRILOZI

Prilog 1 – Popis grafikona, tablica i slika

Popis grafikona:

Grafikon 1: LAG-ovi koji su zabilježili porast broja stanovnika (%) u razdoblju 2001. – 2011. godine.

Grafikon 2: LAG-ovi koji su zabilježili pad broja stanovnika veći od 10% u razdoblju 2001. – 2011. godine.

Grafikon 3: Financiranje poljoprivrede i ribarstva Republike Hrvatske iz proračuna Europske unije

Grafikon 4: Odnos između odabranih i ostalih LAG-ova za mjeru 202

Grafikon 5: Broj poljoprivrednih gospodarstava od 2007. do 2016. u Republici Hrvatskoj

Popis tablica

Tablica 1. Broj osnovanih LAG-ova po godinama osnivanja skupštine

Tablica 2. Ugovoreni LAG-ovi u prvom natječaju za mjeru 202

Tablica 3. Ugovoreni LAG-ovi u drugom natječaju za mjeru 202

Tablica 4. Isplaćena sredstva mjere 202

Popis slika

Slika 1. LAG-ovi u Republici Hrvatskoj

Prilog 2. Primjer informativne ploče

Izvor: <http://narodne-novine.nn.hr/default.aspx>

Prilog 3. Kriteriji bodovanja za ocjenu LAG-ova

KRITERIJ	BODOVI
Priprema LRS	15
Sukladnost LRS s karakteristikama i potrebama područja LAG-a	10
Usklađenost LRS s nadređenim strateškim dokumentima	8
Kvaliteta partnerstva	25
Sposobnost realizacije LRS	13
Održivost i inovativnost LRS	15
Stvaranje novih radnih mjesta	8
Iskustvo u provedbi projekata financiranih iz drugih izvora financiranja (ne uključujući sredstva iz IPARD programa)	6
UKUPNO	100

KRITERIJ			BODOVI
Priprema LRS	ravnopravna zastupljenost predstavnika javnog, gospodarskog i civilnog sektora u pripremi LRS	ako »da« 6 ako »ne« 0	6
	aktivna uključenost mladih (do 29 godina) u pripremi i provedbi LRS	ako »da« 3 ako »ne« 0	3
	aktivna uključenost žena u pripremu i provedbu LRS	ako »da« 3 ako »ne« 0	3
	aktivna uključenost ugroženih socio-ekonomskih skupina u pripremu i provedbu LRS	ako »da« 3 ako »ne« 0	3
Sukladnost LRS-a s karakteristikama i potrebama područja LAG-a	SWOT analiza	manje od 50% postavki iz SWOT-a je dokazivo podacima osnovne analize 50% i više postavki iz SWOT analize je dokazivo podacima osnovne analize	0 4
	ciljevi doprinose rješavanju problema	pokazatelji za mjerenje dostizanja ciljeva nisu mjerljivi SMART analizom pokazatelji za mjerenje dostizanja ciljeva mjerljivi su SMART analizom	0 3
	mjere doprinose ostvarenju ciljeva	• ostvaruju manje od 50% potreba istaknutih SWOT analizom	0

		• ostvaruju 50% i više potreba istaknutih SWOT analizom	3
Usklađenost LRS-a s nadređenim strateškim dokumentima	usklađenost LRS-a s Strategijom ruralnog razvoja RH 2008 – 2013	• predloženi ciljevi/prioriteti/mjere u LRS-u nisu usklađeni sa Strategijom ruralnog razvoja RH 2008 – 2013 • predloženi ciljevi/prioriteti/mjere u LRS-u su usklađeni sa Strategijom ruralnog razvoja RH 2008 – 2013	0 2
	usklađenost LRS-a IPARD programom	• predloženi ciljevi/prioriteti/mjere u LRS-u se ne nalaze unutar IPARD programa • predloženi ciljevi/prioriteti/mjere u LRS-u se nalaze unutar IPARD programa	0 4
	usklađenost LRS-a sa županijskom razvojnom strategijom	• predloženi ciljevi/prioriteti/mjere u LRS-u nisu usklađeni sa županijskom razvojnom strategijom • predloženi ciljevi/prioriteti/mjere u LRS-u su usklađeni sa županijskom razvojnom strategijom	0 2
Kvaliteta partnerstva	naselja u LAG-u na područjima s težim uvjetima gospodarenja	• LAG ima do 30% naselja na područjima s težim uvjetima gospodarenja • LAG ima od 30 do 40 % naselja na područjima s težim uvjetima gospodarenja • LAG ima od 40 do 50 % naselja na područjima s težim uvjetima gospodarenja • LAG ima 50% i više naselja na područjima s težim uvjetima gospodarenja	0 2 3

			5
	broj JLS-a u LAG-u	• LAG obuhvaća područje od 2 do 4 JLS • LAG obuhvaća područje od 5 do 8 JLS • LAG obuhvaća područje više od 8 JLS	1 2 3
	broj stanovnika u LAG-u	• LAG ima do 30 000 stanovnika • LAG ima od 30 000 do 50 000 stanovnika • LAG ima više od 50 000 stanovnika	1 2 3
	predstavnici civilnog i gospodarskog sektora u upravljачkom tijelu LAG-a	• u upravljачkom tijelu LAG-a ima do 55% predstavnika civilnog i gospodarskog sektora • u upravljачkom tijelu LAG-a ima od 55 do 60% predstavnika civilnog i gospodarskog sektora • u upravljачkom tijelu LAG-a ima više od 60% predstavnika civilnog i gospodarskog sektora	1 2 3
	žene u upravljачkom tijelu LAG-a	• u upravljачkom tijelu LAG-a ima do 35% žena • u upravljачkom tijelu LAG-a ima od 35 do 40 % žena • u upravljачkom tijelu LAG-a ima više od 40 % žena	2 3 4

	mladi do 29 godina u upravljачkom tijelu	• u upravljачkom tijelu LAG-a ima do 3 osobe mlađe od 29 godina • u upravljачkom tijelu LAG-a ima od 3 do 4 osobe mlađe od 29 godina • u upravljачkom tijelu LAG-a ima više od 4 osobe mlađe od 29 godina	1 2 3
	broj članova u LAG-u	• LAG ima do 20 članova • LAG ima od 20 do 40 članova • LAG ima više od 40 članova	2 3 4
Sposobnost realizacije LRS	upravitelj/voditelj LAG-a ima završenu višu ili visoku školu ili završenu stručnu edukaciju o ruralnom razvoju u obrazovnoj instituciji	ako »da« 3 ako »ne« 0	3
	upravitelj/voditelj LAG-a ima minimalno 2 godine radnog iskustva iz područja izrade strateško-planske dokumentacije i/ili vođenja razvojnih projekata i/ili vođenja projekata unutar IPA programa	ako »da« 2 ako »ne« 0	2
	poslove računovodstva vodi osoba zaposlena u LAG-u i/ili volonter LAG-a i/ili član LAG-a	ako »da« 2 ako »ne« 0	2
	u financiranju rada LAG-a sudjeluju jedinice lokalne samouprave	ako »da« 6 ako »ne« 0	6
Održivost i inovativnost LRS	utjecaj na okoliš	• LRS nema jasno određene ciljeve, prioritete i mjere održivog razvoja i očuvanja okoliša • LRS ima jasno određene ciljeve, prioritete i mjere održivog razvoja i očuvanja okoliša	0 3
	korištenje lokalnih resursa	• nisu predviđeni • predviđeni	0 3

	korištenje obnovljivih izvora energije	• nisu predviđeni • predviđeni	0 3
	energetska učinkovitost	• ne pridonose energetskej učinkovitosti • pridonose energetskej učinkovitosti	0 3
	istraživanje i razvoj novih proizvoda	• ne pridonose istraživanju i razvoju novih proizvoda • pridonose istraživanju i razvoju novih proizvoda	0 3
Stvaranje novih radnih mjesta	predviđene mjere u LRS potiču razvoj poduzetništva	• provedba LRS-a će stvoriti do 5 novih radnih mjesta • provedba LRS-a će stvoriti 5 do 10 novih radnih mjesta • provedba LRS-a će stvoriti više od 10 novih radnih mjesta	3 6 8
Iskustvo u provedbi projekata sufinanciranih iz drugih izvora financiranja (ne uključujući sredstva iz IPARD programa)	LAG je provodio/provodi projekt	• najmanje jedan projekt sufinanciran EU sredstvima kao nositelj projekta • najmanje dva projekta sufinancirana EU sredstvima kao partner na projektu • najmanje tri projekta sufinancirana sredstvima državnog proračuna i/ili proračuna jedinica područne(regionalne) samouprave i/ili jedinica lokalne samouprave	3 2 1
UKUPNO			100

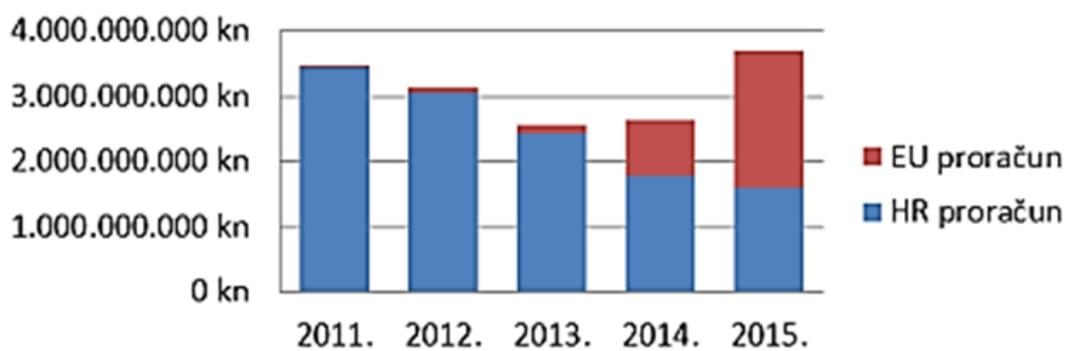
Izvor: <http://narodne-novine.nn.hr/default.aspx>

Prilog 4. Mjera 19

	KORISNICI	PRIHVATLJIVI TROŠKOVI	POTPORA
PODMJERA 19.1. PRIPREMNA POMOĆ	Lokalne akcijske grupe (koje su odobrene i koje nisu odobrene unutar IPARD programa).	Izgradnja kapaciteta za zaposlenike, volontere i članove LAG-a u svrhu izrade LRS; umrežavanje u svrhu izrade LRS; treninzi za lokalne dionike u svrhu izrade LRS; izrada studija za područje LAG-a (uključujući i studije isplativosti za neke od projekata koji će biti opisani u LRS); izdaci vezano za izradu LRS (uključujući i konzultantske izdatke te izdatke za aktivnosti konzultiranja dionika u svrhu bolje pripreme LRS); administrativni troškovi (rad ureda i troškovi zaposlenika) za LAG koji nije ostvario potporu za tekuće troškove u razdoblju 2007 – 2013 i za LAG kojemu je istekao IPARD ugovor.	Do 100% ukupnih prihvatljivih troškova, najviše do 100.000 EUR-a
PODMJERA 19.2. PROVEDBA OPERACIJA UNUTAR CLLD STRATEGIJE	Nositelji projekta sa područja LAG-a (koji su podnijeli zahtjev LAG-u) i odabrani LAG-ovi unutar podmjere 19.2.	Projekti koji su u skladu sa lokalnom razvojnom strategijom i Programom ruralnog razvoja.	Intenzitet potpore za pojedini projekt će ovisiti o intenzitetu potpore za svaku pojedinu mjeru/podmjeru/operaciju iz Programa ruralnog razvoja (mogućnost povećanja do 20% temeljem odluke lokalne akcijske grupe prikazane u lokalnoj razvojnoj strategiji) Najviši iznos potpore je do 3.000.000 EUR-a po odabranoj lokalnoj akcijskoj grupi
PODMJERA 19.3. PRIPREMA I PROVEDBA AKTIVNOSTI SURADNJE LAG-A	Odabrani LAG-ovi unutar podmjere 19.2 i lokalni dionici s područja LAG-a koji su odabrani za sudjelovanje u projektu suradnje.	Priprema aktivnosti suradnje lokalne akcijske grupe (troškovi putovanja i smještaja tijekom traženja partnera za suradnju; troškovi prijevoda, simultanog prijevoda, organizacije sastanaka, itd.; specifična znanja vezana uz djelokrug planiranog projekta suradnje) i provedba aktivnosti suradnje lokalne akcijske grupe (troškovi provedbe međuteritorijalnih projekata suradnje – unutar granica RH; troškovi provedbe transnacionalnih projekata suradnje – između država članica ili s trećim državama). Prihvatljivi partneri su lokalne akcijske grupe te lokalna javna i privatna partnerstva na ruralnom ili urbanom području koji provode neku vrstu lokalne razvojne strategije, unutar ili izvan EU.	Do 100% ukupnih prihvatljivih troškova, najviše do 100.000 eura po odabranom LAG-u.
PODMJERA 19.4. TEKUĆI TROŠKOVI I ANIMACIJA	Odabrani LAG-ovi unutar podmjere 19.2.	Tekući troškovi: djelatnici i administrativni troškovi odabranih LAG-ova kao što su troškovi ureda LAG-a, troškovi djelatnika, uredska oprema itd.; troškovi treninga za djelatnike i članove kao što su troškovi stručnjaka, najam prostora za trening, hrana i piće, putni troškovi, dnevnice itd.; troškovi vezano za odnose sa javnošću kao što su promotivni materijali, mrežne stranice, promotivne aktivnosti itd. Animacija: razmjena znanja između dionika kao što su troškovi puta u smještaja, kotizacije, itd.; informiranje i promidžba LRS kao što su javni skupovi, letci, brošure, web stranice, itd.; pomoć potencijalnim korisnicima za razvoj projekata i pripremu prijave kao što su putni troškovi, uredska oprema, itd.; operativni troškovi nastali za potrebe animacije kao što su najamnine, režije, uredski materijal, uredska oprema, itd.; troškovi nastali provedbom animacije kao što su plaće, putni troškovi, uredski materijal, trošak stručnjaka itd.	Do 100% ukupnih prihvatljivih troškova, ukupno do 25 % dodijeljenih javnih izdataka lokalne razvojne strategije

Izvor: Vlastita istraživanja pomoću Internet stranice <http://ruralnirazvoj.hr/mjere/mjera-19/>

Prilog 5. Udio EU i HR sredstava u ukupno isplaćenim poljoprivrednim potporama po godinama

Izvor: <http://www.apprrr.hr/najveci-uspjeh-u-povijesti-koristenja-eu-fondova-u-poljoprivredi-1685.aspx>

Prilog 6. IPARD program u Republici Hrvatskoj

Prioritet 1 Poboljšanje tržišne efikasnosti i provedbe EU standarda	Mjera 101. Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva u svrhu restrukturiranja i dostizanja standarda Zajednice	Mjera 103. Unapređenje prerade i trženja poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanja standarda Zajednice
Prioritet 2 Pripreme aktivnosti za provedbu poljoprivredno – okolišnih mjera i LEADER	Mjera 201. Aktivnosti u svrhu poboljšanja okoliša i krajolika	Mjera 202. Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvitka
Prioritet 3 Razvoj ruralne ekonomije	Mjera 301. Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture	Mjera 302. Razvoj i diverzifikacija ruralnih ekonomskih aktivnosti

Izvor: <http://ruralnirazvoj.hr/mjere/IPARD/>

Prilog 7. Iznos Poljoprivredne potpore isplaćene u razdoblju 2011.- 2015.

Godina	HR proračun	EU proračun	Ukupno
2011.	3.443.191.518,31	16.755.490,34	3.459.947.008,65
2012.	3.042.128.534,68	93.968.728,15	3.136.097.262,83
2013.	2.420.313.231,72	140.982.057,97	2.561.295.289,69
2014.	1.788.896.459,24	845.999.988,89	2.634.896.448,13
2015.	1.599.005.823,24	2.113.483.731,67	3.712.489.554,91

Izvor: <http://www.apprrr.hr/najveci-uspjeh-u-povijesti-koristenja-eu-fondova-u-poljoprivredi-1685.aspx>

Prilog 8. Ugovoreni LAG-ovi u prvom natječaju za mjeru 202

REDNI BROJ	NAZIV LAG-a	ŽUPANIJA	IZNOS UGOVORENE POTPORE ZA 2013/2014 1) Podmjera 1 "Stjecanje vještina, animiranje stanovnika LAG područja"	IZNOS UGOVORENE POTPORE ZA 2013/2014 2) Podmjera 2 "Provedba lokalnih razvojnih strategija"
1.	BURA	Splitsko-Dalmatinska	400.000,00	500.000,00
2.	SREDIŠNJE MEĐIMURJE	Međimurska	400.000,00	500.000,00
3.	ŠKOJI	Splitsko-Dalmatinska	400.000,00	500.000,00
4.	ZRINSKA GORA - TUROPOLJE	Sisačko-Moslavačka	400.000,00	500.000,00
5.	KRKA	Šibensko-Kninska	400.000,00	500.000,00
6.	CETINSKA KRAJINA	Splitsko-Dalmatinska	400.000,00	500.000,00
7.	ADRION	Splitsko-Dalmatinska	400.000,00	500.000,00
8.	FRANKOPAN	Karlovačka	400.000,00	500.000,00
9.	ŠUMANOVCI	Vukovarsko-Srijemska	400.000,00	500.000,00
10.	MEĐIMURSKI DOLI I BREGI	Međimurska	400.000,00	500.000,00
11.	SREDIŠNJA ISTR	Istarska	400.000,00	500.000,00
12.	LAG MOSLAVINA	Sisačko-Moslavačka	400.000,00	500.000,00
13.	LAG POSAVINA	Brodsko-posavska	400.000,00	500.000,00
14.	BARUN TRENK	Požeško-Slavonska	400.000,00	500.000,00
15.	KARAŠICA	Osječko-Baranjska	400.000,00	500.000,00
16.	PODRAVINA	Koprivničko-križevačka	400.000,00	500.000,00
17.	BARANJA		400.000,00	500.000,00

		Osječko- Baranjska		
18.	IZVOR	Varaždinska	400.000,00	500.000,00
19.	BOSUTSKI NIZ	Vukovarsko- Srijemska	400.000,00	500.000,00
20.	SRIJEM	Vukovarsko- Srijemska	400.000,00	500.000,00
21.	LAURA	Zadarska	400.000,00	500.000,00
22.	BILOGORA-PAPUK	Bjelovarsko- Bilogorska	400.000,00	500.000,00
23.	ZAPADNA SLAVONIJA	Brodsko- posavska	400.000,00	500.000,00
24.	ZELENI TROKUT	Požeško- Slavonska	400.000,00	500.000,00
25.	ISTOČNA ISTR	Istarska	400.000,00	500.000,00
26.	VALLIS COLAPIS	Karlovačka	400.000,00	500.000,00
27.	VINODOL	Primorsko- Goranska	400.000,00	500.000,00
28.	UNA	Sisačko- Moslavačka	400.000,00	500.000,00
29.	PAPUK	Virovitičko- Podravska	400.000,00	500.000,00
30.	LAG 5	Dubrovačko- Neretvanska	400.000,00	500.000,00
UKUPNO			12.000.000,00	15.000.000,00
SVEUKUPNO			27.000.000,00	

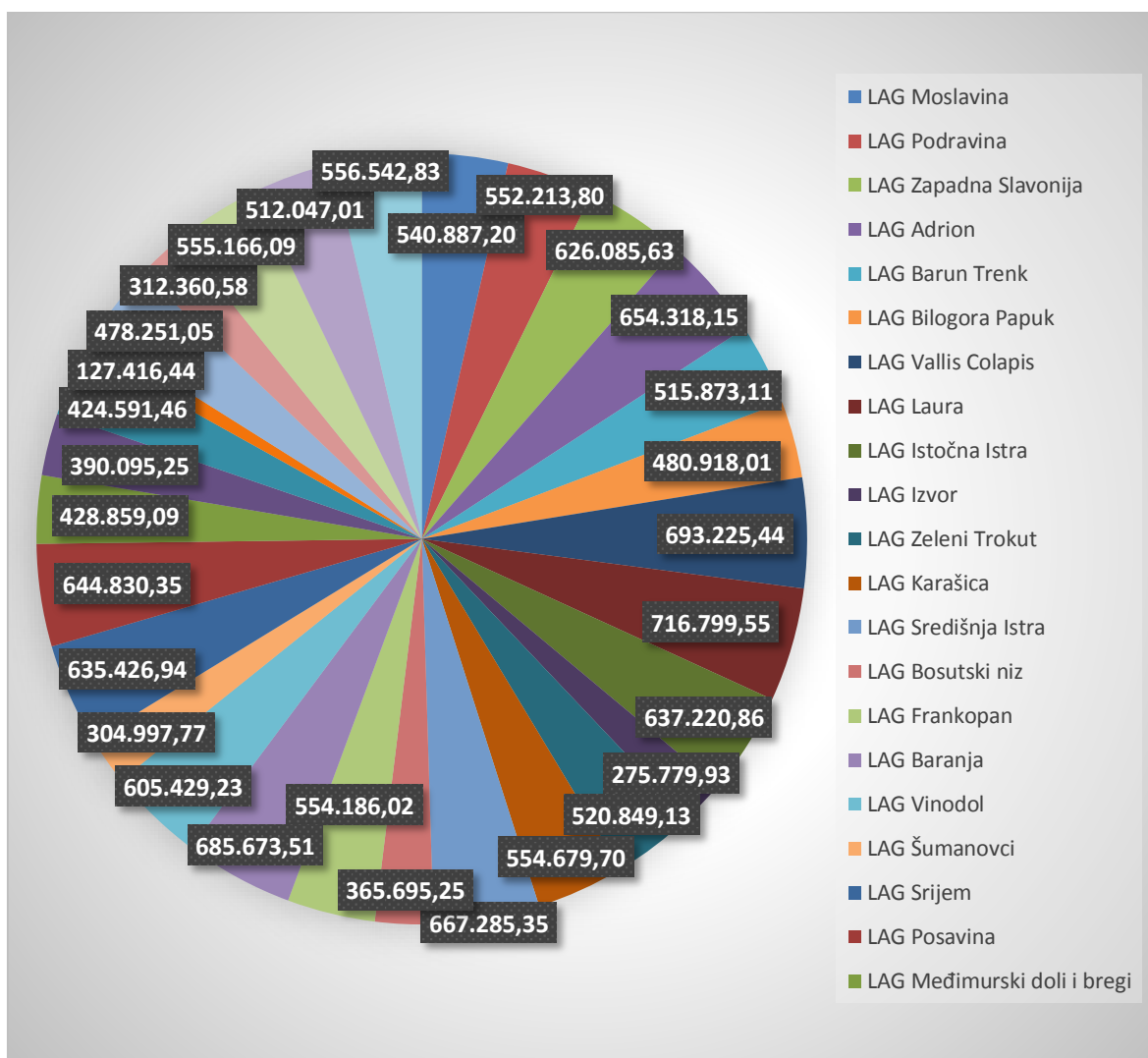
Izvor: Vlastita istraživanja pomoću Internet stranice <http://www.apprrr.hr/mjera-202>

Prilog 9. Ugovoreni LAG-ovi u drugom natječaju za mjeru 202

REDNI BROJ	NAZIV LAG-a	ŽUPANIJA	IZNOS UGOVORENE POTPORE ZA 2014/2015 1) Podmjera 1 "Stjecanje vještina, animiranje stanovnika LAG područja"	IZNOS UGOVORENE POTPORE ZA 2014/2015 2) Podmjera 2 "Provedba lokalnih razvojnih strategija"
1.	VIROVITIČKI PRSTEN	Virovitičko-Podravska	400.000,00	500.000,00
2.	MARINIANIS	Virovitičko-Podravska	400.000,00	500.000,00
3.	VUKA-DUNAV	Osječko-Baranjska	400.000,00	500.000,00
4.	SJEVEROZAPAD	Varaždinska	400.000,00	500.000,00
5.	LIKA	Ličko-Senjska	400.000,00	500.000,00
6.	MARETA	Zadarska	400.000,00	500.000,00
7.	NERETVA	Dubrovačko-Neretvanska	400.000,00	500.000,00
8.	JUŽNA ISTRA	Istarska	400.000,00	500.000,00
9.	PETROVA GORA	Sisačko-Moslavačka	400.000,00	500.000,00
10.	PRIGORJE-ZAGORJE	Varaždinska	400.000,00	500.000,00
11.	GORSKI KOTAR	Primorsko-Goranska	400.000,00	500.000,00
12.	MURA-DRAVA	Međimurska	400.000,00	500.000,00
UKUPNO			4.800.000,00	6.000.000,00
SVEUKUPNO			10.800.000,00	

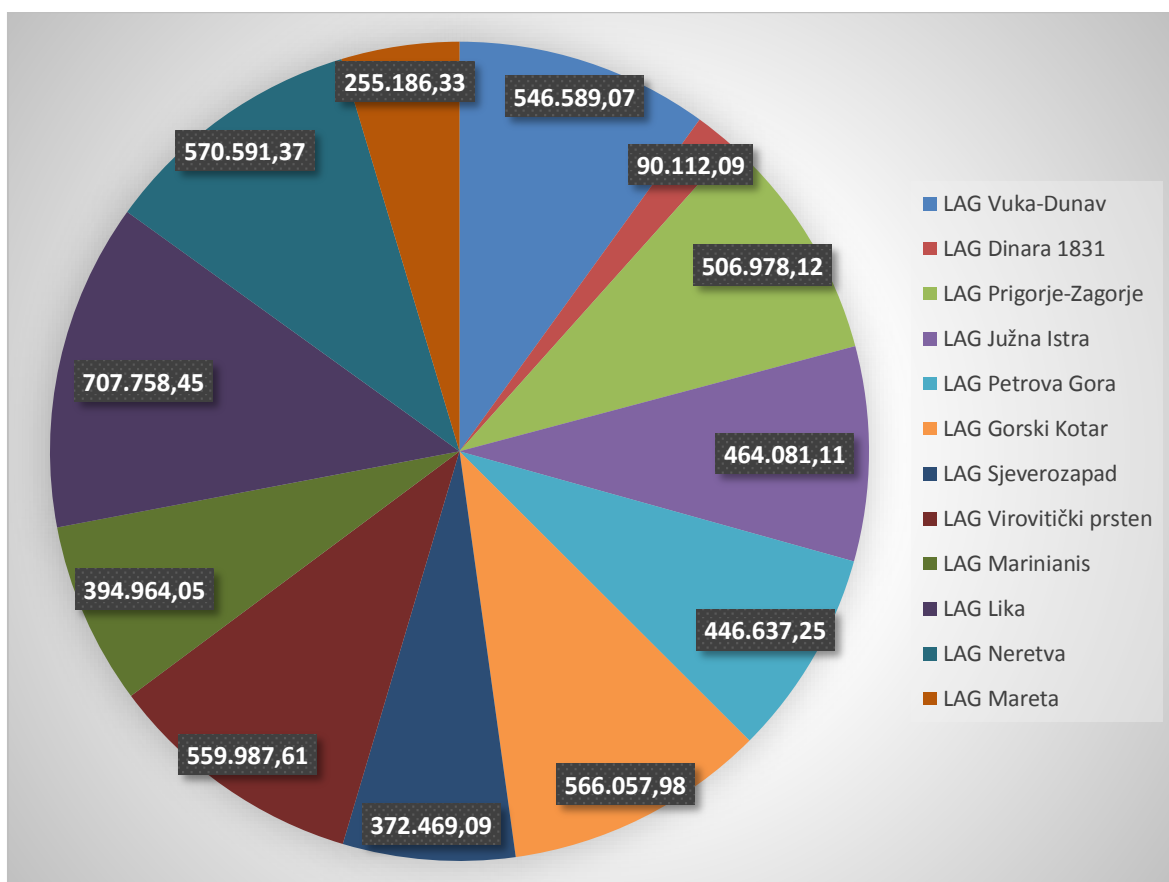
Izvor: Vlastita istraživanja pomoću Internet stranice <http://www.apprrr.hr/mjera-202>

Prilog 10. Isplaćena sredstva Mjere 202 iz prvog natječaja

Izvor: <http://www.apprrr.hr/mjera-202>

Prilog 11. Isplaćena sredstva mjere 202 iz drugog natječaja

Izvor: <http://www.apprrr.hr/mjera-202>

Prilog 12. Anketni upitnik

Anketni upitnik

UČINKOVITOST LAG-OVA U RURALNOM PODRUČJU

A) UTJECAJ LAG-OVA NA OSNIVANJE NOVIH OPG-A

<i>Utjecaj LAG-ova na osnivanje novih OPG-a</i>	<i>Izrazito loše</i>	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<i>Izrazito dobro</i>
1	2	3	4	5				
<i>Informiranje stanovništva ruralnog područja i dostupnost informacija</i>	<i>Izrazito loše</i>	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<i>Izrazito dobro</i>
1	2	3	4	5				
<i>Stimulira lokalne zanate/vještine i kulturu?</i>	<i>Izrazito loše</i>	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<i>Izrazito dobro</i>
1	2	3	4	5				
<i>Zaštita okoliša</i>	<i>Izrazito loše</i>	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<i>Izrazito dobro</i>
1	2	3	4	5				
<i>Utječe na podizanje cijena dobara i usluga</i>	<i>Izrazito loše</i>	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<i>Izrazito dobro</i>
1	2	3	4	5				
<i>Edukacija stanovništva ruralnog područja</i>	<i>Izrazito loše</i>	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<i>Izrazito dobro</i>
1	2	3	4	5				

B) UTJECAJ LAG-OVA NA POVEĆANJE RADNIH MJESTA

<i>Stvara nova radna mjesta</i>	<i>Izrazito loše</i>	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<i>Izrazito dobro</i>
1	2	3	4	5				
<i>Zapošljava mlade</i>	<i>Izrazito loše</i>	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<i>Izrazito dobro</i>
1	2	3	4	5				
<i>Zapošljava žene</i>	<i>Izrazito loše</i>	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<i>Izrazito dobro</i>
1	2	3	4	5				

C) UTJECAJ LAG-OVA NA PORAST STANOVNIŠTVA

1. Prema vašim istraživanjima za izradu LRS-a, bilježite li porast stanovništva u vašem ruralnom području?

D) PERSPEKTIVA DJELOVANJA NOVOFORMIRANIH LAG-OVA U NOVOM PROGRAMSKOM RAZDOBLJU

1. Po Vašem mišljenju koja je perspektiva djelovanja novoformiranih LAG-ova u novom programskom razdoblju?

E) PROBLEM BIROKRACIJE I PODRŠKA LOKALNE ZAJEDNICE U FORMIRANJU I DJELOVANJU LAG-A

1. S kojim problemima se najčešće susrećete u svojem radu?

Prilog 13. Broj poljoprivrednih gospodarstava od 2007. do 2016. godine po županijama

ŽUPANIJA	31.12. 2007.	31.12. 2008.	31.12. 2009.	31.12. 2010.	31.12. 2011.	31.12. 2012.	31.12. 2013.	31.12. 2014.	31.12. 2015.	18.05. 2016.
Bjelovarsko-bilogorska	13.235	13.531	13.824	13.828	13.536	13.298	13.236	13.244	12.221	12.117
Brodsko-posavska	7.525	7.800	8.099	8.146	8.057	7.951	7.858	7.594	7.342	7.320
Dubrovačko-neretvanska	7.545	7.782	7.966	8.058	8.170	8.354	8.463	8.507	8.263	8.224
Grad Zagreb	4.780	5.041	5.346	5.475	5.365	5.371	5.580	5.776	5.681	5.792
Istarska	5.521	5.859	6.239	6.346	6.377	6.394	6.452	6.511	6.087	6.092
Karlovačka	6.162	6.329	6.458	6.371	6.121	6.022	6.033	5.948	5.518	5.748
Koprivničko-križevačka	11.780	11.973	12.166	12.148	11.881	11.652	11.488	11.405	10.909	10.794
Krapinsko-zagorska	7.046	7.519	7.761	8.490	8.929	8.901	8.928	8.613	8.325	8.414
Ličko-senjska	5.066	5.257	5.318	5.299	5.101	5.070	5.114	5.004	4.497	4.586
Međimurska	6.531	6.674	6.800	6.856	6.690	6.503	6.445	6.324	5.760	5.737
Osječko-baranjska	15.132	15.565	15.914	15.978	15.368	14.886	14.753	14.691	13.094	12.868
Požeško-slavonska	5.718	5.876	5.907	5.829	5.626	5.580	5.538	5.526	5.174	5.217
Primorsko-goranska	2.966	3.136	3.306	3.378	3.460	3.589	3.726	3.846	3.604	3.530
Sisačko-moslavačka	9.455	9.954	10.482	10.599	10.262	10.087	10.063	9.966	9.166	9.190
Splitsko-dalmatinska	13.958	14.487	14.843	15.028	14.902	14.825	15.125	15.305	13.724	13.421
Šibensko-kninska	6.551	6.743	6.837	6.836	6.657	6.521	6.547	6.530	5.495	5.522
Varaždinska	9.259	9.567	9.937	10.013	9.779	9.447	9.296	9.272	8.705	8.547
Virovitičko-podravska	8.442	8.648	8.849	9.029	8.651	8.432	8.236	7.989	6.805	6.800
Vukovarsko-srijemska	9.388	9.712	10.005	9.990	9.514	9.301	9.198	9.147	7.421	7.426
Zadarska	6.518	6.891	7.121	7.273	7.517	7.311	7.413	7.529	7.291	7.369
Zagrebačka	15.573	16.104	16.585	16.702	16.428	16.246	16.248	15.803	15.724	14.990
UKUPNO	178.151	184.448	189.763	191.672	188.391	185.741	185.740	184.530	170.806	169.704

Izvor: <http://www.apprrr.hr>

POPIS KRATICA

APRRR	Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
EU	Europska unija
EAFRD	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj eng. Agricultural Fund for Rural Development
IPA	Instrument za prepristupnu pomoć, eng. Instrument for Preaccession Assistance
IPARD	Instrument za prepristupnu pomoć za ruralni razvoj eng. Instrument for Pre-Accession Assistance for Rural Development
LEADER	Program Europske unije za razvoj ruralnih područja fran. Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale
LAG	Lokalna akcijska grupa
LRS	Lokalna razvojna strategija
NN	Narodne novine
OECD	Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj eng. <i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>
RH	Republika Hrvatska

SAŽETAK

Posebnost LEADER programa čini bliska suradnja i povezanost s ljudima koji žive u ruralnim područjima, vjera u njihove sposobnosti za otkrivanje onoga što najbolje odgovara njihovom okolišu, kulturi, radnim tradicijama i vještinama. Povezivanje na lokalnoj razini spaja ljude kako bi lakše razmjenjivali svoja iskustva i znanja, informirali se i promovirali aktivnosti ruralnog razvoja, pronalazili projektne partnere te stvarali osjećaj pripadnosti jednoj većoj cjelini kao što je lokalna akcijska grupa.

Provedba LEADER programa u Republici Hrvatskoj je započela 2013. godine u okviru provedbe mjere 202 pretpripravnog programa IPARD 2007.-2013. Kroz dva natječaja koje je raspisala APPRRR provedba LEADER programa odobreno je za 42 lokalne akcijske grupe kojima je obuhvaćeno 69% površine Republike Hrvatske gdje živi 42% ukupnog stanovništva. LAG-ovima je ukupno u dva ciklusa natječaja bilo na raspolaganju 37.000.000,00 kn, iskoristili su 26.794.853,52 kn (72,4%), neiskorišteno je ostalo 10.205.146,48 kn (27,6%). Lokalnim akcijskim grupama Europska unija je sufinancirala izradu studija za područje LAG-a, usavršavanje i obrazovanje zaposlenika, volontera te članova LAG-a, izradu promidžbenih materijala, organizaciju promotivno-promidžbenih događaja, radionica, seminara i studijskih putovanja za članove i stanovnike LAG-a, plaće za zaposlenike LAG-a, najam ureda i režijske troškove ureda LAG-a te uredsku i računalnu opremu.

Može se reći da su sredstva za pokretanje i osnaživanje LAG-ova za sada ili krivo usmjerena ili nedovoljna u odnosu na potrebe ruralnih krajeva Republike Hrvatske, jer LAG-ovi za sada ne vide neki svoj osobiti utjecaj niti na osnivanje novih OPG-a, niti na povećanje radnih mjesta, niti na porast stanovništva. S druge strane LAG-ovi nisu maksimalno iskoristili novčana sredstva koja su im bila na raspolaganju mjerom 202, a značajnije nisu mogli utjecati na navedene parametre zbog prekratkog vremenskog razdoblja svojeg djelovanja i još uvijek nedovoljne prepoznatljivosti njihove uloge u ruralnom području.

Generalno se može zaključiti kako LAG-ovi za sada nisu bili uspješni u korištenju mjera ruralnog razvoja, a njihov značajniji utjecaj na ruralni razvoj može se očekivati po završetku mjere 19 koja traje do 2020. godine, pri čemu se očekuje da će ruralna područja postati poželjna i ugodna mjesta za život, rad i boravak, što bi podrazumijevalo značajan porast stanovništva.

Ključne riječi: Lokalne akcijske grupe, IPARD, LEADER, Mjera 202

SUMMARY

The specificity of the LEADER program is close cooperation and connection with the people who live in rural areas, faith in their ability to discover what best suits their environment, culture, working traditions and skills. Connecting locally connects people to easily share their experiences and knowledge, inform and promote rural development activities, finding project partners, and creating a sense of belonging to a greater whole, as well as local action groups.

The implementation of the LEADER program in Croatia began in 2013 in the framework of implementation of the measure 202 IPARD pre-accession program 2007th to 2013th. Through two tenders announced by the Paying Agency implementation of the LEADER program was approved by 42 local action groups which comprised 69% of the Croatian area, where he lives 42% of the total population. LAGs in total in two cycles contest was available 37,000,000.00 kn, took advantage of 26,794,853.52 kn (72.4%), remained unused 10,205,146.48 kn (27.6%). Local action groups, the European Union has sponsored the study for the area of the LAG, training and education of employees, volunteers and members of the LAG, preparation of promotional material, the organization of promotional and advertising events, workshops, seminars and study tours for members and residents of the LAG, salaries for employees of the LAG, office rent and overheads office LAG and office and computer equipment.

It can be said that the funds for start-up and strengthening of LAGs for now or misdirected or insufficient compared to the needs of rural areas in the Republic of Croatia, as LAGs for now do not see some of your special effect either on the establishment of new farmer, nor to increase jobs, nor to increase the population. On the other hand LAGs did not maximize the use of the funds that they were available to measure 202, a significantly could affect these parameters due to too short a period of its operation and is still insufficient recognition of their role in the rural area.

In general it can be concluded that LAGs have not yet been successful in the use of rural development measures, and their significant impact on rural development can be expected by the end of measure 19, which runs until 2020, where it is expected that rural areas become desirable and pleasant places to live, work and stay, which would imply a significant increase in the population.

Keywords: Local action group, IPARD LEADER measure 202

ŽIVOTOPIS

Anita Vinšćak rođena je 14.07.1977. godine u Zagrebu. Pohađala je Osnovnu školu Ljubo Babić u Jastrebarskom, a za srednjoškolsko obrazovanje odabrala je Opću gimnaziju u Srednjoj školi Jastrebarsko.

Obrazovanje je nastavila na Visokom gospodarskom učilištu u Križevcima, smjer ratarstvo, te diplomirala 2009. godine. Nakon završetka studija, nastavila je studirati na istom Učilištu te 2009. godine upisuje Specijalistički diplomski stručni studij *Menadžment u poljoprivredi*. Ima trinaestogodišnje radno iskustvo, a trenutno radi u Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju u Službi za odobrenje isplata Sektor za ruralni razvoj.

Izvršno govori engleski, njemački i slovenski jezik, a što se tiče kompjuterske pismenosti u radu uspješno koristi MS Windows, MS Word, MS Excel, MS Outlook, MS PowerPoint, Adobe Acrobat, Adobe Photoshop i AutoCAD.

Najvažnije životno postignuće joj je rođenje dvojice predivnih sinova koje prati iz dana u dan.